

6240 K-6561 756201 6240

ПЛУЖАНИН

1927

1927
3429/4

ВАСИЛЬ БОБИНСЬКИЙ

2

СІЧЕНЬ

ХАРКІВ

OK

ЦЕНТРАЛЬНА
НАУКОВО-УЧБОВА
БІБЛІОТЕКА

Ціна 25 коп.

ПРОДОВЖУЄТЬСЯ ПРИЙОМ ПЕРЕДПЛАТИ НА 1927 РІК

НА ДВОХТИЖНЕВИЙ ІЛЮСТРОВАННИЙ ЛІТЕРАТУР.
ХУДОЖНИЙ І КРИТИЧНИЙ ЖУРНАЛ

„ПЛУЖАНИН“

Орган спілки Селянських Письменників ПЛУГ

РЕДАГУЮТЬ: Биковень М., Загуга Дм., Кириленко Ів., Лебідь М., Палів Ан., Пилипенко С.

В ЖУРНАЛІ ПОСТІЙНІ РОЗДИЛИ: 1. Красне письменство. 2. Теорія і літтехніка. 3. Література і школа. 4. Організація літруху. 5. Поточні нотатки. 6. Наш побут. 7. Закордонна література. 8. Критика. 9. Бібліографія. 10. Хроніка. 11. Гумор. Шаржі. Сатира. 12. Листування.

Кожне число в 32 — 48 стор. (на місяць 5 др. аркушів).

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ:

На 12 міс. (24 №№) — 4 крб. 80 коп. На 3 міс. (6 №№) — 1 крб. 50 коп.

На 6 міс. (12 №№) — 2 крб. 70 коп. На 1 міс. (2 №№) — 50 коп.

Окреме число — 25 коп.

Безплатний додаток дістають передплатники: річні — 2 книжки, а $1\frac{1}{2}$ річні — 1 книжку з бібліотеки «Весела книжка», видання «Плужанина».

За минулі роки редакція має: за 1925 рік — 6 №№ — комплект — 1.20. За 1926 рік — 11 №№ — комплект — 2 крб. За обидва роки — 15 книжок — 3.20.

Комплект за обидва роки в палітурках — 4 крб. (з пересилкою).

ПЕРЕДПЛАТУ НАДСИЛАТИ НА АДРЕСУ:

ХАРКІВ Пушкінська, 24. „ПЛУЖАНИН“.

ЖУРНАЛ

„ЧЕРВОНА ПРЕСА“

Інструктивний орган Відділу Друку ЦК КП(б)У

Журнал виходить ЩО МІСЯЦЯ книжками по 3, а, при потребі, й більше аркушів друку

МЕТА ЖУРНАЛУ:

допомогти нашій партійно-радянській пресі найпевніше витримати партійну лінію у біжучому будівництві, найширше й найглибше охопити робітничу й селянську аудиторію та претворити її у радянський актив

РЕДАКТОРОВІ ПАРТІЙНО-РА-
ДЯНСЬКОГО ОРГАНУ;
ПАРТІЙНОМУ РОБІТНИКОВІ;
РОБІТНИКОВІ ПРЕСИ;
РОБКОРОВІ й СІЛЬКОРОВІ;

СТІННИЙ ГАЗЕТІ;
СІЛЬСЬКОМУ БУДИНКОВІ;
РОБІТНИЧОМУ КЛУБОВІ;
ЧЕРВОНОМУ КУТКУ.

„ЧЕРВОНА ПРЕСА“ підручник і порадник у біжучій роботі

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ:

На 1 рік 4 карб. 80 коп.

На $1\frac{1}{2}$ року 2 карб. 50 коп.

На 3 місяці 1 карб. 30 коп.

Окрема книжка 45 коп.

Передплата приймається: Харків, ЦК КП(б)У, Відділ Друку, редакція „Червоної Преси“ та Фінансовий Відділ, на „рахунок „Червоної Преси“

Адреса редакції: Харків, ЦК КП(б)У, Відділ Друку, Редакція „Червоної Преси“

ВЕЛИКИЙ ЩОМІСЯЧНИЙ РОБІТНИЧО-СЕЛЯНСЬКИЙ ЖУРНАЛ „ШЛЯХ ДО ЗДОРОВ'Я“

Видає в Харкові Наркомздорв'я УСРР. В 1927 р. буде уміщено в журналі статті на такі питання:

Життя в природі. Будова й життя людського тіла. Організація охорони здоров'я. Біографії громадських і наукових діячів в галузі медицини й природознавства. Новини в медицині. Санітарна освіта в клубах, сельбудах, школах і медично-санітарних установах. Санітарне упорядкування міста й села. Самодіяльність трудящих по лінії охорони здоров'я (Червоний хрест, осередки охорони здоров'я, санкоми). Соціальні і професійні хвороби. Робоча медицина. Охорона материнства та дитинства й uzдоровлення дитинства. Фізкультура. Охорона здоров'я на транспорті. Охорона здоров'я в Червоній Армії. Алкоголізм. Хвороби середових органів людини. Хвороби вуха, горла й носа. Хірургія. Жіночі і дитячі хвороби. Практичні хвороби. Практичні поради й відповіді.

Ціна журналу: на 12 міс.—3 карб., на 6 міс.—1 карб. 50 к. Окремі номери 30 к.

:: :: :: Адреса редакції: Харків, Пушкінська 14 :: :: ::

СПІЛКА СЕЛЯНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ „ПЛУГ“

Вийшли з друку і продаються видання спілки ПЛУГ:

1. Биковець М.—За дитячу книжку і кіно-фільм. Збірка на тему як писати опов. п'єси, кіно-сценар. для дітей. 3 8 фот. 64 стр.—25 коп.
2. Антоша Ко—Лопанські раки—5 гуморесок—32 стр. (з 3 мал.)—15 коп.
3. Остап Вишня—Українізуємось. 8 гумор. 32 стр. з портретом автора—15 коп.
4. Л. Первомайський—Комса. 2 опов. з комсомольського побуту. 32 стр.—20 коп.
5. Остап Вишня—Вишневі усмішки кооперативні. 3 порт. автора і факсиміле. 96 стр.—80 коп.
6. Ан. Дикий—Огонь цвіте. Поезії 48 стр.—40 коп.
7. Г. Одинець—Казка про чудака Якова, що дурив, та не всякого. Із 6 мал. 24 стр.—15 коп.
8. Ів. Підкова—Кислиці. Гуморески. № 3. 32 стр.—15 коп.

Всі ці книжки продаються по книгарнях Держвидаву, Книгоспілки, Рух, Час, в редакції журналу „Плужанин“.

Книжки можна виписувати, посилавши вартість на адресу:

Харків, Пушкінська 24, „Плужанин“. При замовленні більше як на 1 крб.—пересилка безплатно; при гуртових (не менше як 10 прим.) замовленнях—знижка.

Адреса редакції й контори: Харків, Пушкінська 24, „Плужанин“.

ВІД РЕДАКЦІЇ:

1. Редакція залишає за собою право скорочувати статті й роботи зміни редакційного характеру.
2. Рукописи мусять бути чітко написані (краще надруковані на машинці) на однім боці аркуша.
3. Передрук стат. і хронік. матеріалу з „Плужанина“ дозволяється робити при умові точного позначення джерела. Передрук художнього матеріалу—лише за згодою редакції чи автора.
4. Редакція не відповідає на листи, коли для відповіди не додано листівки або мар. к. Невикористані твори переходять не довше 1/2 року. Для повернення їх треба надсилати марок на 8—18 коп.
5. Про всі випадки неакуратного одержування журналу проситься негайно повідомляти редакцію, додаючи справку від місцевої пошти. Лише в такому разі журнал висилається вдруге.
6. Редакція не бере на себе відповідальності за передплату, що її було надіслано марками в простих листах. Найкраще посилати поштовими переказами чи в листах рекомендованих.

Адреса редакції й контори: Харків. Пушкінська 24, „Плужанин“

1927/542 а/х

K-656/ [89179 (05) 1927*]

ПЛУЖАНИН

ДВОХТИЖНЕВИЙ ЖУРНАЛ
СПІЛКИ СЕЛЯНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ „ПЛУГ”

ВИДАННЯ РІК 3-йй

№ 2 (17)

25 СІЧНЯ 1927 Р.

ПРИВІТ ВСЕУКРАЇНСЬКОМУ З'ЇЗДОВІ ПРОЛЕТАРСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ

(Резолюція пленума ЦК Плуґа 7—9 січня 1927 р.)

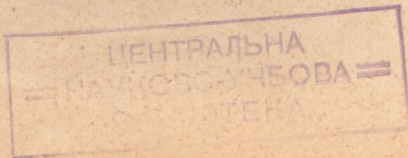
Пленум ЦК Спілки Селянських Письменників Плуґ у складі представників філій — Харкова, Києва, Дніпропетровська, Одеси, Полтави, Сум, Прилук, Лубень, обговоривши повідомлення про скликання 25 січня в Харкові Всеукраїнського з'їзду пролетарських письменників, радо вітає цей з'їзд і уважає, що на ньому будуть закладені підвалини єдиної і міцної пролетарської літорганізації на Вкраїні, відсутність якої давно боляче відчувається всіма, в тому числі й спілкою Плуґ, що не має керівника й товариша в своїй трудній і відповідальній роботі в галузі виховання молодих кадрів селянських письменників у дусі пролетарської ідеології.

Дотеперішнє ненормальне становище, коли пролетарську українську літературу репрезентувала Вапліте — організація, що своїми збоченнями й загальною установкою праці унеможливлювала перехід туди спролетаризованої частини плужан, а також приплив свіжих сил пролетарського літературного молодняка, мусить кінчитись.

Водночас між спорідненими ідеологічно письменницькими організаціями мусить бути закладений міцний блок для спільної боротьби на єдиному революційному фронті пролетлітератури проти всіх її ворогів.

На цьому фронті під керівництвом пролеторганізації за загальними директивами компартії займе свою ділянку Плуґ, як організація, що йде разом із пролетписьменниками до спільної мети — утворення нової комуністичної культури.

Пленум ЦК Спілки Плуґ

59 68

Басиль Алешко

НА „РІЗДВЯНУ“ ТЕМУ

Вікна — в срібній лусці: тонко, чепурно попрацював чудовий майстер мороз. Льодова мережка — заслінкою перед очима лягла.

Не видно, як крутяться, вихрують снігові буруни.

Не видно, як наступають, тікають, ховаються як живі, обценьки націлилися стиснути в крицевих обіймах село.

Лишень глухий рев, притушений стріхою, долітає в хату. Та морозні, дзвінкі скрипи.

Підійшов старий до вікна.

Вікно в срібній лусці.

Такі вікна в казкових палацах. А може й його хата казковий палац?

Може й тут незримі багатства приховані? Прийде час і забрязчать червінці — хто знає?...

Провів поглядом по хаті. Зажурено хитнув головою. Гірка усмішка не розцвівши, зав'яла. Таке ж!.. Стара, трухлява хата. Димом прокурена, кислою капустою прокисла. Доживає, догорює свій вік... І життя в цій хаті, мов чадна головешка, дотліває. Старий та стара. Двійко. Молоде покинуло хату. Молоде вихором завихрилось. Туди, в степи безмежні, гарматими огнем опалені, повіялось. Молоде: Петро та Микола — сини.

Де вони?

Старий спинився біля вікна. Замислився.

Оч: не бачимо.

Вуха: не чуємо.

Слухай, серце, слухай!..

Там, за вікном, іскриться, вихриться, музика морозної, лютої ночі чудесної ночі.

Сотні, тисячі пряль... Старе рветься, нове прядеться. Тисячі сміливих, дужих пряль... Рядком свистять... Дзижчать... Лютують...

В роботі, в нитках співучих струнах — переплелись бої, болі прокльоні, розпач, надії, жах, радість... В дзижчанні, в моторній роботі сивих прях — версти, вибухи, вигуки, наростання перемоги.

Нитки — вже не нитки: співучі, міцні струни.

Старий прислухався.

Гу-гу-гу!.. Тужливо прокричав хтось за вікном.

Тепло в хаті

Стара — на печі.

Під лавкою — на житній соломі — телятко. Вчора корова отелилась. Перенесли із хліва до хати, щоб не закоцюбло. Шерсть на теляткові ржаво-руда, чепурно прилизана. Корова старанно, довго працювала язиком, мов гребінцем і чистила, щоб хороше та ладне було. Причепурила, неначе на святе виражала.

Тоді дід забрав його до хати.

Телятко мирно дремало. Й старому не спалося.

Як знати? Може прийде сьогодні хтось із двох... Три роки вже минуло, як кинули вони господарство. Господарюй, мовляв, старий, вправляйся... Нагосподарював... Свого хліба до різдва не вистачає... Підтопався, танцюють чепіги в руках.

На синів надіявся. Розбрелися... Вже й війні кінець, а їм неначе хто дорогу переорав до рідного села. Час би до батьківської оселі навідатися

Чув старий від людей крайком вуха: один — Микола — до гайдамаків пішов, а менший — Петро — в більшовики записався. Може й так...

Воюють тепер один проти одного. Чи чувана річ? Брат на брата пішов. Кінець світу наближається. Все говорить за це: кінець.

Хтось сипнув у вікно жменю мерзлого пшона і жалібно застогнав. Старий прислухався:

— Ну й ніч! І кінця — краю їй не видно!.. Нечиста сила розгулялась, — помислив старий, — вона що - року в ніч під різдво отаке виробляє...

На печі застогнала стара.

— О-ох... Кінець світу!.. Ти хоч би лямпадку перед угодниками божими засвітив! — бережно передала свою давню думку старому.

На дворі скажений вітер голосив на всі лади: не можна було розібрати, де людське, де гнів природи.

Старий запалив лямпадку. М'яке, синє проміння бризнуло на почорнілі обличчя богів, похмурі, чорні риси стали лагіднішими, добрішими.

Стара вклалася спати, охання стихло. Стиха замукало телятко.

Тоді старий став на молитву,

Зашепотіли губи старі, ветхі слова молитви, такі ж старі, як і хата, як і світ старий, що добивають за вікнами на снігових шляхах.

Раптом — вибух.

Такої сили, що задзвеніли стекла. Мов хто косою зрізав на вів-слові молитву.

Хтось загнукав у двері. Дві хвили одночасно хлюпнуло на старого: одна страшна, колюча, мов голки лютого морозу, що зашпорами заходять в кров, друга — тепла, надійна...

Швидко вийшов у сіни.

— Хто там?

— Відчиняй!..

— А хто ви такі!

— Тоді визнаєш! Відчиняй!.. Швидче!..

Рипнули двері. Лютий мороз сивими космами поповз по хаті. Увійшло двоє. На плечах рушніці.

— Ми гайдамаки! — грізно сказав один.

Другий ще грізніше:

— Може чув?..

В голові старого блискавкою думка: — Микола? І погасла.

Хотів спитати про нього, про свого рідного сина: може знають, може чули, де він, що з ним?

Гайдамакам було ніколи:

— Ми поспішаємо! Запрягай цієї-ж миті коня!..

— Кінь мій заслаб...

— Мовчать! Ми відступаємо! За нами гоняться більшовики!.. Розумієш, старий хрін?..

— Я...

— Роби, що звелено!.. Оце бачив? — пригрозив другий, хапаючи за ремінь рушніцю.

Від чобіт одірвалися шматки снігу й забіліли на долівці.

— Я... не буду запрягати... коли так — беріть і запрягайте самі!..

— Брешеш, старий чорт, будеш!.. Ти одвезеш нас на Романівку! Ну? Швидче повертайся! Та на вечерю дай нам паляницю й шматок сала!.. Ми голодні!.. Мерщій!..

— Я благаю вас... І мій син у...

Гайдамака сипнув за рушніцю:

— Ну?.. Йдеш!..

Виштовхали старого в сіни.

— Дайте ж хоч кожух...

Знову мороз пасмами засивів по хаті. Замукало жалібно телятко. Неначе та кривда, що довелося зазнати старому, пекла йому серце. І воно хотіло поплакати замість діда.

— Еге, здається, добра вечерея лежить під лавкою!..

Підійшов, штовхнув чоботом у живіт:

— Живий?

— М-ме-ме!.. — поскаржилось телятко.

— Дайош!..

Одійшов. Взяв на „мушку“ телячий лоб — прямо в білу зірку:

— Б-бах!..

Закричала, заголосила стара на печі. Затіпалася на плечах тепла здобич.

Гайдамаки зникли.

* * *

Тихо в хаті.

Пахне свіжою кров'ю, могилою.

Здається, погасили останні краплини життя в цій хатці: вихлюпнули теплу кров на лютий мороз...

Тихо. Пустка.

І лишень там, за вікнами, гуде, переливається стоголосий, стунний ліс: люта, зимна музика виграє, догулює хтось бучне весілля...

... Поспішає вершник на коні. Напружує сили: не легко боротися з сніговим буруном.

Хутчій!..

Ага, ось вона. Узнав. Така ж, як й три токи тому. Тільки ще дужче постаріла. Не хата, а курінь...

Посміхнувся. Обережно сплигнув з коня, щоб радість не розхлюпати. Ту радість, що ніс в грудях, що зріла й наливалася три роки.

Переступив поріг. Здивувався, що двері не на засові.

— Здрастуйте! А де ж тато!..

Стара прислухалася. Крикнула (жах і радість злилися до купи):

— Це ти, Петре?!.

Парубок сів на лавку. Замислився Чоботом попав у щось мокре. Витер сірник. Придивився: червоніє сніг на чоботі.

Що це таке? Кров у хаті?

Довго голосила стара мати. Довго виливала скарги, муки, горе, що переповнювали серце довгих три роки.

Хрипкі материні слова, неначе, шпарубкими шмактами відривались від живого тіла.

Петро зрозумів усе.

— Ага, так?..

Блиском спалахнули очі.

— Ех, догнать би!..

* * *

Краплинками небо набувало, купчило світло, щоб запалити сірий ранок.

Вікна в срібній лусці: як і раніше.

А за вікнами, на дворі втихомирилось. Рев стоголосих струн стих. Хтось дужий, владий обірвав люту, зимну музику. Кріпла тиша. Така тиша буває тоді коли злітають творчі думи: широка, світла.

Ворог був далеко. І хмари в той бік погнало: хтось по небу з мітлою пройшов.

Повертався старий до своєї хати.

Поспішав...

Болі, кривда, що їх недавно зазнав, не пекли, як раніш, поблідли. Неначе цей тихий ранок таїв якісь нові, незначні втіхи радощі.

На серці було спокійно.

Може тому, що природа втихомирилась, впала до ніг людських приборканою, ласкавою нивою.

Може тому, що серце передчувало радість нежданої зустрічі.

Поспішав старий...

А з неба—прямо над його хатою—віддавала землі останнє перед-ранкове сяйво далека зірка.

Бладислав Реймонт

ОСІННЬОЇ НОЧІ

Дорогою розм'яклою, подібною до багнистої, грузької річки, що тече порожніми чорними полями, йшов п'яний дядько.

Вечір уже зайшов, холодний, дощовий, брудний вечір листопадовий. Осліплий світ плакав безупинним, дошкульним дощем.

Обдерті набрякли водою поля полискувалися шклом; рови і борозни повні були води, а дерева без листя схилилися над дорогою безладно й тремтіли з холоду та вогкості.

Мертва тиша лежала на розм'яклих полях.

Дядько йшов хутко, заточувався вельми, спотикався, кляв, але йшов. Раптом спинився і п'яним хрипким голосом заспівав:

Ой, дина моя, дина,
Ой, цілий світ—родина;
А як смерть тебе хапає,
Ой, рятунку немає!
Ой!..

Але спів не розійшовся луною; він розм'як у вогкому повітрі й пропав у темряві. Проте почула його якась тінь людська, що пленталася за якихось десятків кроків за дядьком; вона спинилася на мить і злякано посунулась у бік у ще глибшу тінь дерев при дорозі.

Дядько йшов знову швидкою ходою, але зачепився за якийсь камінь, чи корінь і впав, мов колодка, в грязюку.

Довго нічого не чути було, окріч монотонного, невпинного хлющання дощу та тремтячого нервового шелесту дерев.

Аж та тінь присунулась ближче й похилилась над п'яним.

— Дядьку, дядьку!—зашепотів тихий голос.

Дядько очунявся, попробував встати, але безвладні ноги та руки сковзались по грязюці, не можучи знайти собі об що опертись. А що був він непритомний, то й не збирався вже вставати, а тільки примощувався, як найзручніше та щось мимрив скрізь сон.

— М'яко тобі тут, тепло тобі тут, лежи собі, хазяїне, лежи...

— Та встаньте бо, водою вас тут залле...

— Суча мати! Як дзизну ціпком, то побачиш...—крикнув сердито.

— Дядьку!

— Не буди, жінко, кажу тобі по доброму!

— Напилися та й лежите, мов підсвинок у болоті.

— Я п'яний. А казав тобі, шинкарю, дай оковитої, не спирту, а вжеж казав. Обдеру тобі патли, гицлю, побачиш. Цить, бабо... як

хазяїн лежить, то йому так треба та й годі. А тобі до того зась, бо ти тільки баба... Цить, жінко... Лежи собі, хазяїне... наймити за тебе все пороблять, худоба за тебе зробить... лежи собі, спочивай...

Та жінка не дала йому спочивати в грязюці; доти його сіпала, доти його підводила, що він прийшов до пам'яті трохи й за її допомогою встав.

— Марцелька! — шепнув, заглянувши їй в обличчя — Марцелька! — проказав знову вже несвідомо. Насунув шапку на лоба й заточуючись добре, рушив жваво наперед, ніби тікаючи, й незабаром навіть відгук його кроків розвіявся у хлюпанні дощу.

Марцелька зосталася далеко позаду; йшла повагом, бо дерев'яні ходаки сковзалися по калюці й раз-по-раз набірали води, яку вона мало не що хвилини мусила виливати.

Йшла важко, бо заважало промокле лахміття. До грудей притуляла закутану в хустку дитину, що часом плакала зтиха, й дивлючись у ніч, що-раз темнішу, тяглася Марцелька напів одубіла та непритомна.

— О боже, боже мій милостивий! — вирвалось у неї з грудей і пекучий страшний жаль витиснув їй з очей струмок гірких сліз.

Ой, виплакала вона тих сліз, виплакала...

Плакалася на людей, на світ цілий, на долю свою лиху, на сирітство своє. Сирота була безпритульна, сирота.

Йшла в широкий світ, як ті бурі хмари, що важко сунулись по небі, як той вітер вохкий, що зривався з полей і проносився без сліду, як та страшна ніч листопадова. Нізвідкіль ані милосердя, ані жалости, ані порятунку від кого. Вигнала її доля, і кинула на загибель, а весь її захист, то слёзи самі, та біль та голосіння. Так саме інколи відірвуть сліпе цуценя від сучки й кинуть у провалля, а воно борониться від смерти жалібним скавчанням.

— Ой, доленько, доле! — стогнала часом.

Та ніч починала її лякати. Даремно вона видивлялася світла якого — ніде нічого. Темрява незмірна. Села немов вимерли, такі темні та тихі. Навіть собаки ніде не загавкають, ніде віз не заторохтить, жодного голосу людського ніде не чути... навколо гробова тиша, повна монотонного шелесту дощу.

Дитина почала жалібно хлипати.

— Цить, крихотко, цить... — сіла під деревом, засунула дитині в рота худу й порожню цицьку і почала прислухатися до якогось далекого ледве чутного шуму, подібного до шуму водоспада.

— Млин, а в жеж, що млин, — прошепотіла, ще дослухаючись.

Яксь надія зірвала її з місця, бо встала й пішла швидче; її почало трусити від чекання та непевності.

— Петрусь, Петрусь, — поворушила устами, — Адже-ж не вижене мене, ні, як-би-ж то!

Думала й з раптовою чутістю притиснула ще міцніше до грудей дитину. — Петрусь!

І глибоке розчулення поволі обгорнуло її від страждань здичавілу душу. Повставали перед нею весняні спогади, виходили з-за сліз недолі ясні образи минулого і в кожному з них за головну особу був він — Петрусь.

Перемерзла й голодна дитина знову почала плакати.

— Цить, ти!.. — забурчала, заміряючись рукою.

— Як-би-ж-то! Адже-ж це його. — набігала турботлива думка й Марцелька почала цілувати мокре обличчячко дитини.

Шум був виразний, з нього вирізнявся вже глухий гуркіт млинового колеса. Дощ поволі меншав, вітер віяв горою у вітах тополь, що немов

кістяки стояли по обидва боки дороги. Вони хиталися тяжко й грізно шуміли, а з лісу, що стояв чорною і понурою стіною зразу за дорогою, розлягався смутний тихий голос, ніби стогін дерев у темряві, ніби плач придушений ніччю і дощем.

Острах якийсь охопив Марцельку й вона затремтіла. Кинула несміливо оком навколо, насунула хустку дужче на чоло й що сили бігла до того що-раз ближчого гуркоту млина.

А вітер розхожувався, гнав її, він то пхав її в спину, аж схилялася до землі, то заступав дорогу й кидав в обличчя воду з калюж, то струшував на неї дрібне гілля, то свистів коло вух так гостро, що аж спинялася на хвилю, щоб набрати трохи повітря.

Але бігла далі, бо боялась страшенно. Оті ряди тополь так хиталися в неї над головою, так щось шепотіли до неї. Вона так відчувала над собою їхні могутні стовбури, їхнє лапате голе гілля, що мов пазурі тяглося до неї, хватало її за плечі, здирало з голови хустку, калічило вид, — що перелякана вона летіла — не йшла.

Заспокоїлась лише на греблі, що провадила до млина.

Млив стояв так низько, що його дах був рівно з греблею та ставками, що полискували понуро в темряві. Гущавина чорних вільх оточувала його навкруги; гущавина непролазна, де гула й белькотіла, спадаючи з коліс вода.

Величезний чорний будинок увесь двиготів і гурчав.

Зсунулася обережно з греблі спадистою дорогою й увійшла до млина. Впала зразу за порогом на якийсь лантух з борошном, щоб трохи передихнути.

У величезному приміщенні туманом стояв борошняний пил. Маленький каганець, кидав кружок червонуватого світла, в якому ледве вимальовувалися контури машин.

Все тряслося, двиготіло, рухалося овіяне курявою борошна, поспішалося й працювало. Нічого не чути було, окрім галасливої праці млинового каміння. Часом тільки з першого поверху розлягався пронизливий згук дзвінка, на голос якого бігли з хатинки млинарчуки, що примостилися в одному з закутків млина.

Марцелька присунулась ближче, сіла за млинком для перечищування збіжжя і чекала терпляче.

Боялася увійти до середини, хоч виразно чула голос Петруся та ще якихось людей.

Втратила відвагу, притулилася до тонкої стіни і слухала; що-хвилини хто небудь вибігав з хатини, а за ним летіла хвиля реготу, світла й тепла.

В хатині малій та низькій гаряче було, як в печі. У великому комінкові тлів торф синім полум'ям.

Купка селян сиділа навколо вогню.

Дух махорки, торфу та риби, що її пекли на жарові, сповнював хату.

Петрусь лежав на ліжкові, на купі кожухів і глузував з п'яного дядька, що похитувався сонний серед хатини.

— Ідіть додому, Матвію, бо вас баба так одлупить, як...

— Одлупить, мене одлупить? хазяїна? ні... під перину пустить, горілки зі смальцем дасть, а мо, й чого кращого...

— До хліва, то певно пустить, коли так напилися.

— Я п'яний... А казав шинкареві, дай оковитої і дав гицель спирту... чуба намну... намну... хазяїн казав — став оковитої — то й слухайся, а ні, то за чуба рудого та в воду.

— Михайле, з коша сходить, — гукнув млинарчук, почувши дзвінок. Молодий парубійко встав від вогню і вибіг, залишивши двері відчинені.

Марцелька всунулась ними й стала на порозі.

— Добровечір, — шепнула зтиха.

Млинарчук зірвався з ліжка й крикнув люто:

— Чого? пішла геть ти, сучко!

Дівчина захиталася, перебігла неспритомно очима присутніх, кинула дитину на ліжко млинарчукові і уткнула...

— Подаруночок вам, Петре, — шепнув зісно хтось.

— Добра скрипка, — додав другий, бо дитина почала плакати.

— Хто на весні за чим ганяє, від того взимку тікає...

— Візьміть, хто пущівіринка, бо він так задавиться.

— А вже - ж ссати йому дасте, чи що?

Але котрийсь взяв і присунув до вогню; оглядали дитину всі

— Місяців зо два має, не більше...

— Схоже на вас, Петре, ніс точнісінько, як бараболя.

— Ге... за поміщика вам буде, та й тільки...

— Або в найми віддасте, все - ж якась грошина капне.

— Від кожного мішка візьмете, Петре, зайвий коряк борошна, то й вигодуєте хлоп'я, так що й теляті не треба краще...

— Добре реве, органісту з нього можете зробити, Петре, то й пошана, та й копійчина не аби яка за поминки та похорони буде...

— Іли, Петре, мед, покоштуйте тепер вощини...

— Та й мати чепурна, а що - ж... ходаки майже нові, шагів із шість варті, спідниця така, що й за півтора злоти не купиш, а пина, то й у шапличкові - ж поміститься... Показна жінка...

— А як вимити та вичесати, то як раз годяща була - б топоти пічки у жидів...

Глузували з нього без милосердя, а він сидів на ліжкові й не знав, що почати. Душила його лютість, душив сором, а не міг поворохнутись; очі втопив у білий видок дитини, яку дядьки розповіли й поклали на припічкові та обігривали, що аж пара йшла з мокрого лахміття.

Раптом зірвався на рівні ноги й вибіг з хатини.

Незабаром залунали дикі крики та лящі.

— Про кохання розмовляють, — обізвався хтось з дядьків.

— Як то?

— А Марцелька Янткова з Волі... Прогнали її зі служби, прогнали з дому... куди - ж мала йти?...

— Го-го! Петрик, то кат на дівчат...

— Е... кат, так, але й гицель він й розпусник остатній.

— Цитьте - бо, — загукав хтось.

— Петрусю, Петрусю! Та не бий - же мене! — благала Марцелька, припадаючи йому до ніг... Це - ж бо твоє... Прогнали мене зі служби... прогнали мене з хати... куди я піду, сирота... Куди? Петрусю! О боже милосердий! Ой, людоньки рятуйте, ой людоньки... — кричала страшним голосом, бо штурхнув її ногою в груди так, що впала тяжко на підлогу, немов хто мішок борошна кинув.

Раптом усе втишилося; чути було, як відчиняли надвірні двері, шамотання якесь і потім вже нічого, крім гуркотіння млина.

— Уб'є її ще...

— Нічого їй не буде... дитини збулася та й тільки...

— Сука, залишила дитину і пішла...

А що дитина плакала що - раз дужче, котрийсь із дядьків найшов грудочку цукру на столі в млинарчука, загорнув його в ганчірочку, розтовк закаблуком, вмочив у воду й устроїв дитині в рота.

Ссало пожадливо.

А Матвій, що дрімав на ліжкові, прокинувся і сказав:

— Дитину візьму, Сирота воно, сирота...

— А візьміть, адже своїх не маєте, а вже що баба вас спере за це, то спере...

— Спере... не спере, попащихує, погарчить... добра жінка... йди сирітко... До хазяїна підеш, іди, сирітко, — і з раптовою рішучістю п'яниці, обсмикав закаляний кожух, насунув мокру смушкову шапку на голову й похилився над дитиною.

— Йди, дитино, йди... Батька не маєш, матери не маєш, то вже я тебе по хазяйському догляну. Хлопець, що?..

— А вже - ж хлоп'я...

— На пастуха здасться... робітника матимеш, хазяїне!

— Тільки перше йому мамку дістань, або корову від теляти одстав, щоб його підгодувала.

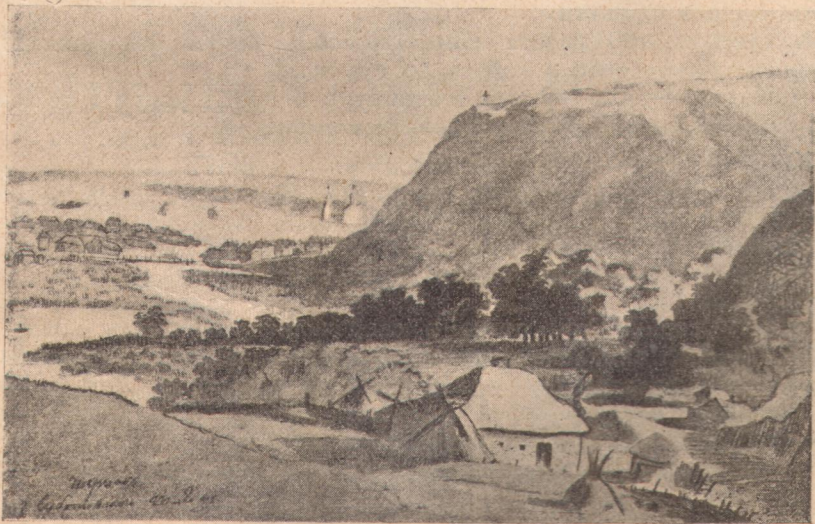
Не слухав глузувань, обгорнув дитину обсохлим лахміттям, закутав полою кожуха і міцним, досить рівним крохом рушив з хатини й тільки трохи пошукав дверей. Але - ж на повітрі одразу зорієнтувався й насилу зліз на греблю, бо вітер, що не на добре розходився, сік йому обличчя й пхав його назад по ослизлій дорозі. Але добився до ставків, звернув ліворуч і рушив до села.

Чапав по воді, бо вітер вихлюпував воду з ставків і вона переливаючись через греблю, біла по ногах великими хвилями.

— Не пиши, дитинко, ні... молока дадуть, колиску сплету... Добре тобі буде в мені, сирітко, добре!.. І гостинці матимеш, і одєжину... й ножика тобі куплю на ярмаркові. Худібоньку пастимеш... або гусочок... Не пиши, котеняточко... — мимрив і руками, що дубіли від холоду, старанно, як тільки міг, придержував полу кожуха.

Замовк, бо його гикавка напала, а гострий холодний вітер запихав йому слова в горлянку.

За греблею дорога йшла торфовищами та великими мочарами; старі обідрані берези похилилися над дорогою і кричали жалібно під ударами вітру. Грязюки було по коліна. Дощ перестав зовсім, тільки вітер холодний свистів та гуляв по болотах.

Чигирин з Суботівського шляху (Мал. Т. Шевченка)

Матвій ішов що-раз повільніше. Насилу витягав ноги з грязюки. Так його розварило, що майже спав, був непритомний... Будили його часом лише холод та вітер...

До села вже було недалеко.

Заточувався менше та що був сонний, не знав куди йде. Ішов, як автомат, часом машинально мацав кожуха, дитину... Ноги плуталися, холод пронизував його до кісток, бо промоклий, розхрістаний на грудях хожух не захищав його від вітру. Впустив полу, почав бити що-сили руками об плечі й п'яним сонним голосом заспівав:

„Ой, дина, моя дина,
Ой, цілий світ — родина
А як смерть теке хапає,
Ой, рятунку немає!
Ой!..

Відповів йому з болота тихий, уривчастий, придушений крик дитини — та якісь недалекі швидкі кроки.

Нічого не чув і йшов далі сонно...

З польськ. мови переклав Микола Зімбалецький

КОМБІНАЦІЯ

Антоша Ко

Радгоспівському скарбникові Тумбі таке, можна сказати, лихо, що ну його до розпрочортової матері. Таня, його по всіх правилах законна жінка, поїдом їсть його, немов іржа залізо точить.

— Який з тебе — каже — скарбник, куряча твоя голова, коли ти за двадцять років скарбникування й копійочки не спромігся вкрати... Хоч би про чорний день украв якусь сотнягу карбованців...

Бідний Тумба і проситься, і молиться, і землю ладен їсти, що ніяким чином, мовляв, не можна цього зробити.

— Танюсю — каже — моя дорога!.. Не діждать би мені тридцять першого числа, — не можна... Це ж тобі не місто, де комбінацію з грошима зробити, як раз плюнути...

А Тумбиха, тоб-то ота сама Танюса, — уперте створіння. Просто ополоником гатить себе в лоб та до Тумби:

— Коли-б — каже — у тебе в оцьому-о місці був розум, а не лемішка, то й у радгоспі можна б було зробити комбінацію.

Тумба їй:

— Не можна!..

А вона йому:

— Можна!..

— Не можна!..

— Можна!..

Мабуть години три отако-о сперечалися, боронили кожне свою позицію. Тумбісі чималенько довелося похвилюватися: разів стонадцять назвала Тумбу вухатим ослим, а все ж таки перемогла. Детальний план своєї комбінації виклала перед чоловіком, як на долоні. Тумбі в голові раптом прояснилося: зрадив страшенно та до жінки:

— Не діждать би мені — каже — Танюсю, тридцять першого числа, твоя комбінація геніяльна!..

Обняв свою Тумбиху і вкрив її досить широке перенісся палкими поцілунками.

А в найближчу неділю Тумба запряг у бричку кобиличину, взяв із каси кілька тисяч грошей та подався по радгоспівських економіях платити гроші робітникам. Іде ото собі Тумба проміж зелених житів, на всі боки поглядає та кобиличину по самісіньких жижках цвюхкає. Вже далеченько від радгоспу од'їхав, аж у Совину балку спустився. Коли це кобиличина як захропе, як задерє хвоста Тумбі аж до носа — та просто чортом кинулась у бік. Тумба смикнув віжками, тпрукнув до кобиличини, а очима в бік високого жита зиркнув. Дивиться, з жита рачкує його Тумбиха, вся розчервонілася від спеки, аж стогне, так важко дихає. Та до Тумби:

— Постій! — каже: — постій!..

— Тумба зупинив кобиличину, а правою рукою за портфеля схопився. Тумбиха в одну мить коло брички опинилась. Засапалась, груди їй ходором ходять. Гукнула до Тумби:

— Злізай — каже — мерщій: в'язатиму!..

Тумба не зліз, а зсунувся з брички та давай потилицю чухати:

— Не дждать би мені — каже — тридцять першого числа, страшну вато, Танюсю...

А Тумбиха від Тумбиних слів аж ногами затупотіла, так розсердилась. Та як криконе на всю Совину балку:

— Без балачок — каже — лягай черевом до землі!..

Тумбі й руки затрусилися. Ні слова більше не сказав. Заклав руки за спину та й бубухнувся черевом на шпориш.

— В'язи — каже — Танюсю, доки ніхто не бачить!..

Кинулась Тумбиха до брички за мотузом, а там і паскудної мотузочки чортма. Хоч вовком вий: нема чим звязати чоловіка. Крутнулась сюди, мотнулась туди, далі пішла й з головою поринула в житі. А через хвилину — дві назад виринула, з ганчіряними мотузками в руках та й заходилася в'язати Тумбу. Тумба лежить, уткнувшись носом у шпориш, і христом-богом молить Тумбиху:

— В'язи — каже — Танюсю, добре, щоб, не дай бог, не розв'язалося...

Скрутила Тумбиха чоловікові руки й ноги та вже й на бричку сідати задерла одну ногу. А тут Тумба як закричить, як загаласує:

Стій — каже — Танюсю!.. Стій!..

Тумбиха від брички та до чоловіка.

— Чого тобі — питає — не хватає?..

А Тумба їй:

— Знаків — каже — мені не хватає... Без знаків не повірять: скажуть сам оддав гроші бандитам.

А в Тумбихи, треба цей важливий факт відзначити, сім вітрів у руках віє. Схопила Тумбу за плечі, перевернула його до горілиць, у праву руку собі плюнула, лівою зцапала чоловіка за груди, а далі — трах під праве око! Потім — під ліве, далі знов під праве. Тумбі вже й у вухах дзвенить, і в очах жовтіє, і з носа бульба за бульбою вискакують, а вона трахкає. Засапалась страшенно та й питає чоловіка:

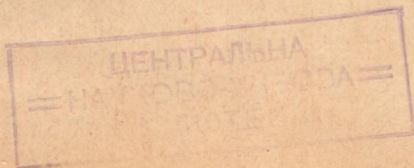
— Може — каже — годі?..

Тумба їй у відповідь:

— Не дждать би мені — каже — тридцять першого числа, годі!..

Тумбиха швиденько сіла на бричку, цмокнула губами до кобиличини та й поторохтіла назад до радгоспу. Од'їду, думає, з верству, щоб собака-шукачка не знайшла сліду. Виїхала на гору, злізла з брички, цвюхкнула кобилу, батого кинула на бричку, а сама за портфеля з грошима та житами додому подалася.

А в кобиличини хоч і кобиляча голова, а вона де-що метикує, а особливо коли справа торкається, скажемо, вівса. Тюпала собі — тюпала,

дибала - дибала, а далі взяла та й звернула з шляху в зелений овес. Ну їх, мовляв, усіх до кобилячої хвороби: і Тумбу, і Тумбиху, і навіть самого автора цього оповідання. Словом, накивала на всіх трьох своїм кобилячим хвостом. Паслася вона у вівсі довгенько, аж доки не роздуло її всю, як кухву, що і в оглоблях не вміщається. Потім вийшла на шлях та й похилила просто до радгоспу. Брешу, ще зайшла до ставу і надулась там ставкової води по саме нікуди. Не встигла кобилячина до радгоспівського двору доплентатись, як її схопив зелений овес за самісіньке черево. Упала бідеяжка - кобилячина просто посеред радгоспівського двору, застогнала, задригала ногами і до цурочки поламала оглоблі. Отоді тільки счинився тарарам у всьому радгоспі.

— Скарбника — кажуть — забито .. Гроші пограбовано ... Кобилі щось лихе пороблено ..

У всьому районі телефонні апарати аж трясуться. Районна міліція за зброю та на коні — до радгоспу помчала.

А посеред радгоспівського двору дві надзвичайно трагічні картини відбуваються. Одна картина: кобилі зелений овес з-під хвоста метрів, мабуть, на десять вилітає. Ветеринарний фельдшер не може до кобилячини підступити, щоб подати їй бідняжці, ветеринарну допомогу. Друга картина: Тумбиха поруч з кобилою в обморок бубухнулась: очі пустила під лоб, одна рука на північ, друга на південь, — лежить і ні однією ніздрею не шморгне. Жінки з усього радгоспу плачуть, діти верещать, собачня й собі на всі лади виє. Коваль Микита за відра води та за сокиру, — до Тумбихи кинувся, щоб розціпити сокирою їй зуби. А Тумбиха як розплющить очі та як криконе до коваля:

— Паскуднику — каже — з брудною сокирою лізеш до рота! ..

А тут районна міліція вскочила до двору. Рушниці у всіх у руках. Подайте, мовляли, нам бандитів. За дві хвилині зібралися на розшуки. Цілим поїздом подалися в поле, шукати живого чи мертвого Тумбу. На самій задній підводі Тумбиха в задку трясеться і трьома хустками зразу витирає свого заплаканого носа.

А Тумба тимчасом у Совиній балці таке, хоч виражай свою грішну душеньку слідом за прапрадідами. Під одним оком йому виросла Савур-могила, а під другим цілісінька Арарат-гора, так що й сонця не дуже то видно. Цілковита, можна сказати, відсутність зорової перспективи. А тут ще й до штанів залізла якась комахоподібна сатана і кусає за такі місця Тумбиного тіла, що папір може продертися, коли написати. Тумба крутиться і сюди, і туди, і он куди, а комахоподібна сатана і не думає дати йому спокій. Кінець - кінцем, не втримався знесилений Тумба, застогнав у голос:

— Не діждать би мені — каже — тридцять першого числа, може закусати на смерть сатанюка ...

Коли це чує, заторохтіли колеса, застугоніли кінські ноги й почулися голоси людей. Тумба роззявив рота, надувся і що мав сили закричав:

— Каравул! .. Рятуйте! ..

Прискочили міліціонери до Тумби. Давай розв'язувати його мерщій та все розпитують:

— Скільки — питають — було бандитів? .. Які вони? .. Куди вони подалися? ..

А Тумба водить своєю опухлою фізіономією, неначе свиня пискком, та розповідає:

— Було їх — каже — чоловіка так мабуть із двадцять... Видно, загрянишні бандити... Подалися просто до Західньої Європи...

А тут Тумбиха як закричить істеричним голосом „Сеню!“ та так і повисла Тумбі на шиї. Аж реве, бідняжка, слова не може вимовити, так зайшлася.

— Тебе — каже — Сеню, побито?..

А Тумба їй, теж крізь сльози:

— Побито — каже — Танюсю... Так побито, що не знаю, чи й виживу...

А начрайміліції парняга - вухо, не з тих, що ротом мухи довлять. Мершій згріб до рук ганчіряні мотузки та давай їх розкручувати, давай розглядати те ганчір'я. А як тільки побачив, що це ганчір'я з цілої жіночої сорочки, шпурнув його собі на бричку й гукнув всіх:

Сідайте — каже — хутко на підводи й гайда до району!.. Однаково бандитів нам зараз не спіймати..

Сіли всі на підводи та й подалися до району, щоб там допит Тумбі оформити.

В районі такі досить довгенько довелося чекати допиту. Може дві, а може й цілих три години чекали в кімнаті Тумба з Тумбихою. А міліції вся кудись розбіглася, нема нікогсінько. Тумба кінець - кінцем не витримав і шепнув до Тумбихи:

— Не діждать би мені — каже — тридцять першого числа, Танюсю, наша комбінація вигоріла!..

А Тумбиха йому:

— А чи я тобі каже — не казала...

Раптом увіходить до кімнати міліціонер та й кличе обох їх до начрайміліції на допит. Пішли. Дивляться, начрайміліції сидить за столом, привітливо посміхається, так ніби б хоче сказати „плювати нам, мовляв, на радгоспівські гроші“. Пропонує сісти.

Група плужан і студійців перед початком засідання літер. студії
(В пом. редакції „Плужанина“)

— Сідайте — каже — поговоримо... потолкуємо...

Сіли Тумба з Тумбиhoю на стільці. Начрайміліції давай розпитувати Тумбу, що, те як, та та чим його били бандити. А далі дістає з шухляди жіночу сорочку, з шматків ізшиту. Та й звертається до Тумби:

— Чи ви — каже — не скажете мені, громадянин Тумбо, чия оце сорочка?..

Тумбиха вся зблідла і додолу спустила очі, а Тумба заходився сорочку розглядати: мняв її в руках, підносив аж до носа, на мітку, що на сорочці, довго придивлявся. Хоч так, хоч сьак, а мітка знайома — „ТТ“ — і розмір теж підходящий. Узняв та й бубухнув до начрайміліції:

— Не діждать би мені — каже — товаришу начальник, тридцять першого числа, коли це не моєї жінка сорочка...

А Тумбиха як ізхопиться з стільця та до Тумби:

— Тобі — каже — від бандитів у голові замакітрилось!..

Якесь ганчір'я за мою сорочку приймаєш!..

Начрайміліції зупинив Тумбиxу:

— Заспокойтесь — каже — громадянко... Раз сорочка не ваша, як ви це кажете, значить не ваша...

Далі дістає з шухляди Тумбиного портфеля з грошима та вже тепер до Тумбихи звертається:

— От тепер — каже — скажіть ви, громадянко: чий це портфель і де ви його були сховали?..

А Тумбиха так і прикипіла до стільця. Горло їй спазмами перехопило, неначе вона гарячою картоплиною вдавлялась.

Начрайміліції знову до неї:

— Ну, що ж ви — каже — мовчите?..

Мовчить Тумбиха, додолу очі опустила, важко дихає — груди аж до носа їй підносяться. А Тумба чисто все зразу ж зрозумів і мало не бубухнувся зі стільця. Далі бачить, що комбінацію програно на всі сто відсотків, встає та й каже до Тумбихи:

— Спасибі — каже — Танюсю, тобі за твою комбінацію!.. Хоч на старість, а таки посадила до тюрми...

А начрайміліції до Тумби:

— Та невже ж таки — каже — і фізіономію вам вона сама набила?..

А Тумба, вже крізь сльози:

— Не діждать би мені — каже — тридцять першого числа, товаришу начальник — вона набила!..

Схилився на стіл і зарідав на всю кімнату.

* * *

Там, де сосни, болота і синь,
Там, де верстви загубилися в лісі,
Лісника похмурого син
Звіриня маленьким диким ріс я.

Від ялинок — був і я таким
Мовчазним і для людей колючим,
... Дні дитячі, ніби ватри дим. —
Став я тихим, став я трохи луччим.

Знаю я, що треба без нудьги
Будувать життя з великим змістом, —
І веселий радісний такий
Йду дзвінками вулицями міста.

Рипадково може так колись
На хвилинку буде сум за синню,
В серці звідси зворухнеться злість
На невітшне вулиць голосіння.

Тільки злість хвилиною мене —
Буду знову радий, голосистий,
Не пізнає вже ніхто мене —
Звіриння, приборканого містом.

Лубні

Микола Ковальчук

Іван Шевченко

* * *

Твої очі не чорні, а сині,
Як весною в Босфорі вода...
Я хотів би, як я, так і син мій
Був червсний моряк!...
Коли грає новий, не Ютланський,
Ще страшніший із ворогом бій, —
Знаю - юнгою марсовим стане
На флагманським кораблі...
Вийдуть в кильватер у море
Наші прудкі крейсера,
Здіймуть на щоглах: „Доволі!
Браття, доволі стрілять!“
Віriamo — грізні дреднави
Гафель запалять вогнем...
Дівчино любя, одна ти
Може згадаєш мене...
В час, коли радіо з моря
Вістку ясну принесе:
„Вчора прорвалася з боєм
Наша ескадра на Вест!“.

Ів. Шевченко

Тюрма „Бригідки“

ТЮРЕМНА КОЛИСАНКА

(Незнайомий з 13 камери)

Люлі — люлі... Тук - тук - туки...
Спи, сусідко з - за стіни.
Крильми круки чорнопері
По камері сіють сні.
Спи, дівчатко... (Тук - тук - тук...)

Спи, сусідко! Тиха нічка
Простеляє темінь риз,
Як черничка мягкорука
Гонуть крука блеском сліз.
Спи, дівчатко. (Тук - тук - тук...)

Спи, спокійно... Коридором
Ходить сторож, мірить крок.
Зграйним хором, голубиним,
Небо лине рій зірок.
Спи, дівчатко (Тук - тук - тук...)

Люлі - люлі... Крізь решітку
Зоряний іскриться хор.
Вмиль засвітить огнедвітку
Променистий метеор.
Не злякайся... (Тут - тук - тук...)

Не злякайся: весілля з смутком,
Щастя з муками сплелось.
Метеори мчаться хутко,
Спалахнуть, займуться ось.
Ти всміхнешся... (Тут - тук - тук...)

Сни - ж, що ти вже дома, квітко,
Що вже всім нам — Вольний Дім.
Спи, сусідко незнайома.
Спокій віченькам твоїм...
(Завтра світ увесь — УСІМ)

Василь Бобинський

ВБИТИЙ САЛДАТ

(Балада Іммануїля Зайделя)

В далекій, чужій діброві
Лежить убитий салдат.
Його не знайшли і забули
Хоч славно умів стріляти.
Проїздять пани - генерали
В хрестах у рідні міста.
Про вбитогож і не згадали,
Що й він був вартий хреста.
Про панських синків убитих
Плачі й запитання скрізь,
А про вбитого цього салдата —
Не було ні слів, ні сліз...
Аж там десь, далеко дома
Сидить його батько тепер,
Скорботну думає думу
І шепоче: „мабуть помер“.

І виляв із хмарки ті слъози
Росою на трупи в гаю,
Щоб він без сліз не лежав там
Далеко в чужім краю.

Сидить там заплакана мати
І склипує „певно пропав...
Ось душка його прилетіла,
Бо раптом годинник став...“

А змарніла дівчина очі
Втопила в далечинь:
„Мабуть він помер на чужині,
Та живе тільки в серці моїм“.

Три пари очей посилають
На вітер слъози свої
До бідного того салдата,
Що лежить на чужій землі.

А вітер зібрав оті слъози
В одну хмаринку малу
І поніс ту хмарку маленьку
В далеку чужину.

З німец. переклав Ди. Загуд

ТЕОРІЯ ЛІТЕХНІКА

ФРОЙДИЗМ І МИСТЕЦТВО

I

Лікар Зігмунд Фройд — творець психоаналізу — збудував свою теорію підсвідомого не тільки на основі спостережень над хворими, але й на основі досліду помилок, описок, очиток, дотепів, снів та інших психічних явищ у нормальної людини. Наведемо декілька прикладів:

- 1) Голова зборів відкриває засідання словами:
„Я визнаю наявність законного числа членів і тому оголошую збори з а к р и т и м и“. Єін, не чекаючи для себе нічого гарного від зборів, був би радий закрити їх із самого початку.
- 2) Одна енергійна жінка розповідає: „Коли мій чоловік спитав лікаря, якої дієти він повинен триматися, лікар відповів, що він може їсти і пити все, що я хочу“. Їй хотілося сказати: „Він може їсти і пити все, що хоче, але хіба він сміє чого небудь хотіти? Не він, а я хочу“.
- 3) Професор питає студентів, чи зрозуміли вони його лекцію. Одержавши позитивну відповідь, він додає: „Я не певний цього, бо в усьому місті осіб, що знають цей предмет, можна перерахувати на о д н о м у пальці — прошу вибачити — на пальцях одної руки“. Ця помилка має певний зміст: „єдина людина, що знає, це — я“.
- 4) Промовець на ювілею запрошує гостей чокнутися по - німецьки — (anstossen) за здоров'я ювілянта і каже: „Я пропоную одригнути (anfstossen) за здоров'я нашого шефа“. Причина помилки — призи́рство до шефа.
- 5) На вступній лекції професор хоче заявити: „Я не здібний (geignet) оцінити заслуги мого шановного попередника“. Але низька оцінка праці останнього примушує професора зробити помилку і він каже: „Я не маю бажання (geneigt) оцінити заслуги мого попередника“.
- 6) Чоловік одержав від жінки, що йому не подобалася, подарунок — книжку. Він сховав книжку і ніяк не міг її знайти. Потім він змінив своє почуття до неї. Тоді він зразу підійшов до столу, зразу з певністю висунув шухляду й знайшов книжку на видному місці.
- 7) Один знайомий забував занести на пошту листа. Нарешті він його заніс, але забув написати адресу. В другий раз — забув наклеїти марку. Він нарешті сам собі признався, що не хотів відправляти листа. Стже не даром дівчина сердиться і правильно підозріває юнака, що забув виконати обіцянку: те, чого бажавш сильно, не забудеш.
- 8) Товариш повинен був поїхати за місто проти бажання. На пересадочній станції він помилково попадає в потяг, що привозить його назад додому. Другий товариш забув про збори письменницької організації, коли його п'єсу було надруковано.
- 9) Несвідоме часто - густо є причиною незручних рухів. Так Фройд „випадково“ розбив річ, що йому не подобалася.

Цей же самий вплив підсвідомого Фройд простежує в дотехах.

- 10) Юнак, що легковажно жив собі для власного задоволення, зустрічає друга, що з ним доволі не бачився. Друг страшенно здивувався, побачивши на руці свого гостя обручку: „Як, х ба ви жонатий? — Так, відповідає гість — „венчально“, але це так. В цьому „венчально“ змішується: обручка, що перетворилася у в е н ч а л ь н о і „печально“ — його оцінка факту одружіння.
- 11) Лікар, роздивившись важко хвору жінку, каже її чоловікові: „Ця жінка мені не подобається“. „Вона мені вже давно не подобається“ — поспішно згоджується чоловік.
- 12) „Куди ви попадете, коли встроите ніж між четвертим і п'ятим ребром?“ — питає професор у студента-медика. „В т ю р м у“ відповідає, не замишлюючись, студент.
- 13) Сват запевнив молодого, що батька молодої нема вже живого. Після шлюбу молодий узнає, що її батько ще живий і сидить у в'язниці. Єін накидається на свата. „Що ж я вам казав, — каже сват, — хіба це життя?“

14) Міністра звільнили з посади і він став займатися сільським господарством. Один бесідник, що знав його, сказав про нього так: „Він, як Цінцінат, вернувся на своє місце перед плугом“. Як відомо, Цінцінат, склавши свої обов'язки громадського діяча, зайняв своє місце за плугом. А перед плугом йшов, як тоді, так і тепер, тільки віл. Отже, підсвідоме натякає в цьому дотепі на те, що цей міністр дурний, як віл.

Безліч подібних життєвих прикладів приводять Фройда до висновку, що підсвідоме виявляється у помилках та дотепах всілякими способами. То шляхом згущення, відміни та змішаного словоутвору (прикл. 4, 5, 6), то через вживання одного і того ж матеріалу, перестановки, невеличкої відміни, цілого і частини (прикл. 10, 11), то через двозначність, гру слів, подвійне тлумачення, двозначність з натяком (прикл. 12, 13).

Але чому несвідоме не може виявитися відкрито, а тільки „випадково“, в натякові, в символістичній формі? На думку Фройда, підсвідоме має антисоціальний характер і як таке, як принцип утіхи — витісняється свідомістю — принципом реальності. Витіснене за поріг свідомості анти-соціальне підсвідоме проявляється тільки підчас ослабленого контролю, цензури свідомості, або манівцями в формі різних символів, що прикривають справжню природу підсвідомого і, таким чином, обдурюють свідомість.

Отже, витіснене в підсвідоме бажання може стати джерелом хвороби, або, коли воно прибереться в терпиму для цензури соціальну форму — тоді сублімується, тоб-то переходить у цю форму.

II

Ця картина має досить правдоподібний вигляд. Але Фройд, аналізуючи (сни виконання підсвідомого бажання) і психічні хвороби, приходять до висновку, що цей принцип утіхи має еротичний характер. Правда, він визнає існування інстинктів самоохорони та інш., але вважає, що ці інші форми підсвідомого грають меншу роль, як сексуальне (полове). До того ж Фройд наділяє підсвідоме ще одною дивною рисою: воно у нього перетворюється згодом в потяг до спокою, до смерті. Отже для Фройда, для цього віденського витонченого естетичного буржуа епохи занепаду — підсвідоме, „воно“, основа людського „я“ — має глибоко індивідуалістичний, еротичний, естетичний і до того занепадаливий характер. Підсвідоме, як еротичний принцип утіхи, „лібідо“, існує вже у немовлята у вигляді „нарцизму“ — самозадоволення органів. Але так довго не продовжується, бо скоро „лібідо“ зосереджується в певних зонах. Наступає період так званого батьківського комплексу або Едіпового комплексу. Цей комплекс полягає в тому, що син подвійно (амбівалентно) ставиться до батьків: має симпатію до матери й антипатію до батька, а дочка навпаки. Едіповим цей комплекс називається за мітом про царя Едіпа. Едіп родився у сім'ї одного елінського царя, але віщун прорік батькам, що син вб'є батька і жениться на матері. Батьки віддають дитину якомусь чабанові, щоб син навіть не знав про них. Але Едіп виростає, робиться ватажком, іде війною на батька і робить те, що прорік віщун. Так ось Фройд на основі цього Едіпового комплексу будує всю свою соціальну теорію.

На його думку потяг сина до матери або дочки до батька — цей підсвідомий принцип утіхи — вступає в конфлікт з соціальною реальністю: так Едіп вибив собі очі, узнавши правду. Цензура витісняє батьківський комплекс за поріг свідомості і стежить, щоб він звідти не вирвався. Проте підсвідомий батьківський комплекс у формах різних символів, обдурюючи цензуру так чи інак, у сні (коли цензура не вартує уважно), у хворобі,

у інших формах виявляється. Але він ніколи не може виявитися одверто без символізації: він „сублімується“ в соціальну форму, зокрема в форму мистецтва.

Так настає третя фаза сублімації, відмови від сексуального, перенесення „лібідо“ з антисоціального на соціальний акт. Цим трьом ступням підсвідомого — нарцизмові, батьківському комплексові та сублімації, відмові від сексуального відповідає три періоди в розвитку людства — період анімізму, релігії та науки.

III

Що до мистецтва, то тут індивідуалізм Фройдизма виявляється як найвиразніше. Замість дослідження мистецьких течій в зв'язку з суспільними явищами у фройдистів ми маємо заглиблення в індивідуальні подробиці життя даного письменника, галерею окремих портретів. До того особливості епохи зовсім не беруться на увагу, бо вся справа зводиться до виявлення в різних формах одного і того ж внутрішнього батьківського комплексу даного індивідуального митця. Цей „метод“ характерний для всіх вправ фройдистів: Фройд пише за цим методом свою розвідку: Леонардо-Вінчі, Ранк — про Гамлета, Едіпа, Брута і Цезаря, про „мотиви кровозмішування в поезії та сазі“, Нейфельд — про Достоевського, Єрмаков — етюди про Гоголя і про Пушкіна. В основному схема зводиться до таких загальних моментів: даний митець х — має підсвідомий сексуальний потяг, як і кожна людина. Але у нормальної людини в період полової дозрілості цей потяг до матері і вороже відношення до батька і до братів (або навпаки — потяг до батька і ворожнеча з матір'ю і з сестрами) витісняється в підсвідоме. Там воно собі сидить під порогом свідомості, впливаючи тільки в різних символістичних формах у сні, коли цензура погано вартує, але зараз же щезає, коли людина прокинеться (цензура часто, не маючи змоги утримати людину в межах символізму, будить людину — кошмар).

У митця справа стоїть трохи інакше. У нього цей витіснений батьківський комплекс грає більшу роль. Правда, він не переходить у хворобу, як у невротика, що в нього цей комплекс надто сильний і виринає з-під цензури, і викликає з її боку хворобливі форми захисту — психічну хворобу, невроз. У митця боротьба цензури з підсвідомим комплексом приводить до сублімації. Тоб-то конфлікт переноситься в формі символів у фантазію і робиться соціальним. Як дикун переносив цей конфлікт в міт та релігію, так само митець переносить його в свій художній фантастичний витвір. Це перенесення відбувається в той спосіб, що замість батька в Едіповому комплексі заступає його символ — начальник, керівник, цар, бог, і таким чином ворожнеча до батька перетворюється у ворожнечу до держави, до монарха, до бога — в політичну боротьбу проти уряду, проти купців, капіталістів. Фройдист Пфістер, в дужках кажучи, вважає любов капіталіста до золота теж одною з форм перенесення в період нарцизму та анальної еротики — любові дитини до свого калу (золото) і рекомендує розглядати капіталізм, як отаку сублімацію, а любов до матері перетворюється в любов до науки, до дослідів, а в політичній боротьбі — в „любов“ до землі¹⁾.

¹⁾ Між іншим, Фройдист Кольнай пояснює пролетарську революцію в СРСР Едіповим комплексом: психічно хворі більшовики, мовляв, виявили свій невроз — типа параної — і сублімували манію переслідування: ворожнечу до батька у формі ворожнечі до капіталізму, а любов до матері — у бажанні оволодіти матір'ю — землею.

Більшовизм повстав проти купців і капіталу — символів батька, щоб розвинути свій цезаризм, оснований на новому принципі батька. Більшовизм — це феєральна середина між прямою регресією анархізму і паранойдною регресією марксистського соціалізму, а гасло робітників: „пролетарі всіх країн — єдиайтеся“ є класовий вираз гомосексуалізму.

Отже, мистецтво має значіння своєрідного психіатричного попередження. У митця підсвідоме сублімується у нову форму психічної енергії і рятує його від загрози прориву підсвідомого у свідоме, що тягло б за собою хворобливу реакцію з боку свідомості, як у невротика.

Мистецька діяльність — це клапан для випускання підсвідомої „лібідо“, Мистецтво — це справа невропатології, а не соціології. Такі висновки треба зробити, коли стояти на ґрунті цієї теорії. Вони говорять самі за себе, і добавляти сюди нічого. Отже, фройдизм не тільки спосіб досліду хворих, але й цілий патологічний світогляд. Тому-то марксисти, навіть ті, що прихильно ставляться до фройдизма, як до медичної теорії (Залкінд, Фридман, Биховський, Перлін, Сапір) рішуче застерігають від перенесення методи психоаналіза в галузь соціальних явищ, зокрема мистецтва, де фройдизм являється реакційною теорією — ідеологією буржуазії епохи занепаду з характерними для нього рисами еротизму, витонченого естетизму та індивідуалізму.

Марксистська література про фройдизм:

а) руською мовою:

1) Фриче. „Фрейдизм и искусство“ в № 12 „Вестника Социалистической Академии“. 2) Юринен. „Фрейдизм и Марксизм“, ст. в „Под Знаменем Марксизма“ за 24 рік, № 8—9. 3) Деборин. Стаття в ч. IV „Воинствующего Материалиста“. 4) Биховский. Статті в „Под Знаменем Марксизма“ № 11—12 за 23 рік і № 10 за 26 рік. 5) Карев. Статті в ж. „Под Знаменем Марксизма“ № 12 за 24 рік, 5—6 за 25 рік. 6) Переверзев. Ст. в „Печать и Революция“ № 5—6 за 25 рік. 7) Воронский. Ст. в „Кр. Нови“ № 7 за 25 рік. 8) Якубовский. Стаття в „Печати и Революции“ за 26 рік, № 1. 9) Григорьев. Ст. в „Кр. Нови“ за 25 рік, № 7. 10) Залкінд. Статті в „Кр. Нови“ за 24 рік, № 4 і в „Очерках культуры революц. времени“. 11) Сапір. Стаття в „Молодой Гвардии“ № 1 за 25 рік в „Под Знам. Марксизма“ № 11 за 26 рік. 12) Рейснер. Стаття у „Вестн. Ком. Акад.“ № 3. 13) Варяш. Доклад в „Вестнике Ком. Академии“ № 9 і стаття і в „Под Знаменем Марксизма“ № 5—6 за 25 рік. 14) Лурін. Стаття в зб. „Психология и Марксизм“. 15) Фридман. Стаття в цьому ж збірникові. 16) Радек. „Печать и Революция“ за 23 р. 17) Троцкий. Стаття в „Правде“ за 23 рік.

б) українською мовою:

1) Перлін. Стаття „Фройдизм і Марксизм“, „Життя і Революція“ № 4—6 за 26 рік. 2) Гаєвський. Ст. „Фройдизм у літературознавстві“, „Ж. і Р.“ № 10 за 26 рік.

Т. Степовий

Дорога біля Київa. (Малюнок Тараса Шевченка)

ЛІТЕРАТУРА І ШКОЛА

ЛІТГУРТКИ, ЇХ ЗАВДАННЯ ТА РОБОТА

Масова літературна робота в низових осередках культосвітніх установ наших (сельбуди, хати-читальні, школи, клуби і т. ін.) часто не розгортається як слід, а, іноді, розпочавшись з захопленням, швидко втрачає інтерес загалом і, здебільшого, припиняється.

Звичайно, не можна не відмітити й того явища, що для гуртків антирелігійного, драматичного, хорового, музичного, сільсько-господарчого все ж таки ніби знаходимо по різних журналах, справочниках, порадиниках — більше вказівок та порад, як для роботи гуртків літературних.

Літгуртками мусіли б керувати, чи власне, в їхній роботі допомагати наші літературні організації, але дискусія літературна, суперечки Плуга з Гарттом, наскоки Вапліте на „масовізм“ роботи Плуга — все це довело до того, що й Пług зі свого боку значно звузив свої функції щодо керівництва роботою літгуртків, Гартт — умер, Вапліте і не брався за таку „марудну“ роботу. НКО'ос з своїм відділом „Літо“ в цьому відношенні нічого не зробив.

Літературні гуртки й студії були залишені самим собі і мали вести працю на вгад, хто як і куди зможе.

Стан справи вимагає зрештою оживлення роботи.

Треба створити комісії для розробки певних програмів і методики вивчення літератури та її явищ, треба бодай загальні, типові правила й положення про місце літгуртків і студій, їхню роль, завдання, функції і т. п.

Практика показує, що літгуртки бувають переважно таких типів:

1) При сельбуддах, робклубах та хатах-читальнях, в складі: а) місцевої молоді, що потай пише і шле своє писання до журналів та газет, б) часто на літгуртках маємо присутніми й дорослих селян, що так само „грішать“ на вірші та оповідання, і — в) місцеве вчительство, що завше актуально реагує на всі майже прояви літературного руху.

2) Літгуртки при педтехнікумах та інших вищих школах, в складі студентів ВУЗ'у.

3) Літгуртки при військових частинах.

4) При об'єднаннях робсількорів (найчастіше при місцевій газеті).

5) Шкільні, дитячі літгуртки з учнів трудової школи, її старших груп.

Робота кожного з перелічених нами типів гуртків характерна вже по своєму складу учасників. Але загальна суть і завдання, на нашу думку, повинні залишатися приблизно однаковими й такими:

1. Літгурток утворюється насамперед як об'єднання людей, що цікавляться письменством і хочуть бути в курсі літературного життя. Це завдання вимагає зачитання й гуртового обговорення нових книжок, оповідань в журналах, різних літсторінках центральної преси.

Здебільшого буває так, що письменник свої нові твори друкує по журналах, а вже потім зібравши до купи свої поезії, чи оповідання (або уривки з більших творів) випускає їх окремою книжкою. Таким чином слідкувати за періодичними виданнями і перечитувати художні розділи їх дасть змогу периферії бути в курсі новин з красном письменства, критики, організації літруху.

Коли б же наші літгуртки (а їм у цьому назустріч як-би пішли й журнали літературні) подавали свої зауваження, відгуки на ці твори по журналах, автори мали б цікавий і дуже їм потрібний критичний матеріал.

Для самого ж літгуртка ця робота цікава, вона дасть змогу знайомити ширші кола населення з новою творчістю взагалі, з культурним життям і виправдує першу підвалину існування гуртка — яко осередка культурних читців.

Гуртове обговорення зачитаного привчає більш практично оцінювати твори, обґрунтовувати свою думку, аналізувати кожному своє літературне „credo“ (погляди, смаки, думки).

2. В той же час літгурток має і друге не менш серйозне завдання — бути початковою ячеєю, що виявляє талановитих осіб, у яких поруч з „модною“ сверблячкою до писання, єсть і певний хист.

Гурток і повинен об'єднати таких талановитих осіб, стимулювати їхні нахили і хай — трохи — допомогти їм свої здібності виявити та кваліфікувати.

Тепер, здебільшого, кожний, у кого руки до пера сверблять, напише щось і шле до редакції, як слід не прочитавши, не обміркувавши, не переробивши. Кожному своє здається гарним. А редакції кидають цю писанину в кошик, або ж дають коротку відповідь: „не пішло“.

Редакції не в силі на кожний твір давати критику, бо у них для цього не вистачає ні змоги, ні часу.

Та й відповідь здебільшого має бути однакова: слабо з технічного боку, запозичено у такого то і такого то письменника, не цікаво читається, шаблоново написано, вчиться! і т. п.

Коли ж би такий писака спершу зачитав свій твір в гуртку та уважно слідував за тим, як реагують на його твір слухачі (між іншим це прекрасний засіб — в процесі самого ще тільки читання слідувати, як приймає слухач твір, як реагує на різні моменти, пригоди), далі — коли цей твір буде обміркований слухачами, — все це повело б до того, що може менше надсилалося б до редакції, та зате надіслане буде краще.

Де хто скаже: та у нас немає критиків путніх, хто ж мені дасть серйозну вказівку? Це невірно — вже члени гуртка яко перші слухачі — читачі даного твору — аудиторія серйозна і її думка має не аби яке значіння для молодого письменника. Хай товариші не зможуть дати ґрунтовної і всебічної аналізи твору, а проте вражіння, оцінка — гуртка і під час читки твору і після дасть величезний матеріал вдумливого авторові для дальшої своєї роботи.

3. Третя основна робота літгуртка повинна полягати в учобі літературній. Літературна грамотність потрібна взагалі кожній людині, що літературою цікавиться, літературу любить, бо без знання різних прийомів та теоретичних законів не тільки написати гарний твір важко, а не можна його як слід зрозуміти, оцінити.

Ми знаємо, що прикладом кріпацький син Тарас Шевченко мав у своїй власній бібліотеці твори майже всіх класиків європейської літератури (Шекспір, Гете, Шіллер, Мільтон, Бокачіо, і т. і.). Так само він знав добре стару грецьку і римську літературу (Софокл, Гомер, Овідій), сучасну йому руську, українську і для свого часу був дуже освіченою людиною. Другий приклад, можемо навести з життя М. Горького, що сам розповідає як учився читати, де брав книжки, що читав („Мои университеты“).

Зробити книжку своїм найкращим порадином, вчителем і другом — ось завдання молодому письменникові. Але самому важко діставати літературу. Гурток має вже змогу завести свою невеличку бібліотеку з книжок, що в кожного знайдуться, а чи й купивши яких у складчину, або зв'язавшись з якоюсь більшою бібліотекою чи організацією.

Таким бібліотекарем був Архип Тесленко, що сам мав трохи книжок і роздавав їх своїм товаришам і так гуртом збільшували вони свою освіту.

Оце три основних завдання внутрішньої роботи літгуртка. Але цим діяльність гуртка далеко не обмежується. Літгурток єсть громадська організація, що йде в ногу з життям, відповідно життєвим вимогам реагуючи й потреби свого району обслуговуючи.

Перед літгуртком стоять завдання широкої масової літературної роботи, відповідно тому, як аналогічну роботу провадять хор., драм., музгуртки. Про цю роботу і поговоримо в дальших числах журналу.

Мих. Биковець

ЛАНКОВА РОБОТА В ЛІТГУРТКАХ

Дуже важливо для літгуртка — чи то він при школі, чи при клубі, чи ще де — втягнути в роботу всіх членів своїх, і то в роботу живу, цікаву, що захоплювала усіх і давала б користь. Здебільшого ж у нас так буває: коли вивчає гурток літературу, то все крутяться два-три „присяжних“ докладчики; коли ж (що трапляється частіш і веде кінець-кінцем до сумних для гуртка наслідків) гурток втішається слуханням і розбором власних творів, то знов таки увагу гуртка приковують од сили три-п'ять постатей, що без кінця продукують свої твори, без кінця зачитують їх покірному гурткові, аж поки гурток поволі розтане і „письменникові“ доведеться і читати і критикувати прочитане самому. Та, здебільшого, і критика після прочитання твору обмежується стереотипним „подобається“, „не подобається“, „гарний твір“, „добре написано“, „невдало“ і т. д. Не дивно, що така робота ні авторів, ні гурткам користи великої не дасть і гурток нудитиметься від безділля і нарешті розбіжиться.

Даремно говоритиметься про „колективну дисципліну“, даремно суворо розподілятиметься доповіді — все ж або доповіді зовсім не буде (не прийде „з незалежних обставин“ докладчик), або доповідь вийде нудна і розгонятиме пібліку, а головне хоч і цікава доповідь іноді буде, хоч і прочитано її не погано, важко буде організувати активне обговорення, бо не всім зрозуміла вона, не всі з предметом доклада добре ознайомлені.

Отже, на нашу думку, треба ставити в основу роботи літгуртка „колективну працю“. І найраціональнішу і найдоцільнішу тут ми вважаємо працю ланкову, особливо при вивченні літератури.

Гурток (вважатимемо кількість членів його 25—30 — може й більше) поділяється на декілька (на 4—5—6) ланок. Товариші в кожную ланку входять і по близькості територіальній (з одного кутка села чи містечка), і по взаємному більш близькому стоваришуванні, при чому треба пильнувати, щоб у кожній ланці були більш підготовані й менш — щоб пересічна робота кожної ланки була на приблизно однаковому рівні. Ланка має свого секретаря, чи старосту, чи як там вона захоче назвати його. В комплектуванні ланок може допомогти й керівник порадою, вказівками то що. На комплектування життєздатних і, так би мовити, повнокровних ланок треба звернути увагу — бо це скажеться на дальшій роботі.

Керівник літгуртка (він буде або вчитель, або хтось із більш досвідчених товаришів) заздалегідь намічає теми, розшукує відповідну літературу і не тільки назви, а й де ту чи іншу книжку дістати. Керівник намічає загальний план роботи по розробці цих тем на певний календарний час, приводячи їх до певної системи, в певний взаємний порядок. Тут раціональніше увесь план (припустім, на квартал, чи триместр, чи навіть на місяць — коли літгурток збирається частіше) розбити на декілька основних тем або, так би мовити, гнізд підтем. Кожний такий цикл має

стільки підтем, скільки є ланок. Підтеми одного циклу повинні бути зв'язані одна з одною так, щоб приблизно однакову основну літературу кожна ланка прочитала, щоб кожна ланка була підготована до доповіді іншої ланки й могла взяти участь в обговоренні.

Припустимо, що гурток хоче проробити таку роботу: „Післяжовтнева література“, користуючись програмою т. Коряка, видрукованою в „Плужанині“ № 12 (бесіда третя й четверта). План (для прикладу) можливий такий: 1) Український символізм, 2) Перші пролетарські поети 3) Боротьба футуризму з символізмом, 4) Перші жовтневі літературні групи, 5) Плуг, 6) Гарт, 7) Аспанфут — Комункульт, 8) Літературна дискусія, 9) Вапліте, 10) Організація пролетарської літератури. Звичайно, можна це розпланувати інакше, можна деякі теми об'єднати в одну і т. п.

Кожну з цих тем розбиваємо на де-кілька підтем (орієнтуючись приблизно на кількість ланок і їхній склад). Так, у нашому прикладі беремо тему 2. Підтеми можна дати ланкам такі: 1) Що таке пролетарська поезія, 2) Г. Михайличенко, 3) А. Заливчий, 4) В. Чумак, 5) В. Еллан. Або інші: 1) Революція й робітництво в творах перших пролетарських поетів, 2) Індустріальні мотиви в їх творчості, 3) Художні засоби й формальні досягнення їх, 4) Біографічні дані, 5) Значіння для пролетлітератури її піонерів. Так само можна й іншу тему розподілити на підтеми, відповідно складу ланки і намагаючись кожне явище освітлити повніше. Керovníк ці підтеми між ланками розподіляє, пильнуючи кожного разу, щоб підтеми кожної ланки не повторювали одна одну своїм характером і установкою. План всієї роботи керovníк пропонує гурткові, разом усі обговорюють це, вносять ті чи інші зміни. Розподіляючи потім підтеми, керovníк бере на увагу й бажання кожної ланки, але краще останнє слово залишити за ним, щоб не було різних суперечок між ланками, коли вони захочуть одну й туж тему, а також щоб дбати про рівномірний розвиток кожної ланки. Керovníк же вказує основну літературу, обов'язкову для всіх ланок, радить також кожній ланці літературу спеціальну до кожної підтеми. Але в відшукуванні літератури повинна виявити свою ініціативу й кожна ланка.

Кожна ланка, взявши свою підтему, починає працю, розподіляючи її по-між товаришами, розшукує відповідну літературу і працює над нею колективно й індивідуально. Головна як раз робота — в оцій проробці. Тут певні твори прочитати має кожний, основну критичну літературу і де-які твори гуртом. В наслідок усього цього — ланка має написати короткі стислі тези свого докладу, де й зазначити характеристику проробленої літератури.

На загальних зборах гуртка кожна ланка ці тези зачитує, при потребі їх розвиваючи й ілюструючи прикладами. Робить доповідь кожен член ланки по черзі, іноді роблять доповідь де-кілька товаришів.

Основну літературу по основній темі читали й інші ланки, отже вони в курсі доповіді, можуть поставити доповідачу контрольні питання і взяти участь в обговоренні. За ланкою (в цілому) залишається останнє слово, а за керovníком висновки й поправки.

Деякі найбільш вдалі доповіді можна буде видрукувати чи то в рукописному журналі, чи то в стінгазеті, чи то в друкованій таки пресі.

Звичайно, тут ми вказуємо тільки схему роботи. На практиці вона може набути різні форми, але основне досягнути можна: втягнути в роботу весь гурток і перенести центр уваги на саму проробку, на детальніше й дбальше ознайомлення з матеріалом, на певну плановість в роботі.

ПОПОЧНІ МОПАТКИ

Новий літературний союз

Пролетарські письменники України готуються до з'їзду. Виголошується гасло єдиного революційного фронту. Пора покінчити з організаційними справами і всі сили покласти на те, що мусить робити письменник — писати... Треба пошкодити цій справі, пересварити робітничо-селянських митців, дезорганізувати їхню роботу.

Перед, звичайно, веде Вапліте — вільна академія пролетарської літератури на чолі зі своїм ідеологом т. М. Хвильовим.

Критико-публіцистичне дезо першого числа журналу „Вапліте“ скеровується не на кого іншого, як на т. В. Коряка, що зараз свої сили покладає саме на організацію пролетарських письменників, саме на консолідацію революційних сил. У статті „Соціологічний еквівалент“ М. Хвильовий всіма способами намагається здискредитувати В. Коряка, як критика-марксиста, винуватись, що він не дав докладних характеристик окремих авторів і окремих їх творів і т. д. Кінчається стаття закликком: молоді критики (як от Б. Коваленко) не йдуть за Коряком, у нього нічому не навчаться. Ось як треба критикувати (наприклад — твори Ів. Сенченка), а не так, як В. Коряк, і йдуть панегірики творам ваплітян.

Мета ясна. Зброю направлено вірно. Ваплітянам допомагає новий союзник — бувший комункулятовець В. Василенко на сторінках... „Комуніста“ статтею — рецензією на журнал „Молодняк“. Основний мотив рецензії — молодняківці, цурайтеся Плуга, відходьте від нього як найдалше, не майте з ним нічого спільного.

І тут мета ясна: всгавити кляйн поміж цими спорідненими організаціями саме в цей момент, коли потрібується спільна робота, спільна акція на фронті ідеологічної боротьби.

Маємо, таким чином, новий літературний союз — Хвильового з Василенком. Робота дружна — не за страх, а за совість. Вся пролетлітература може з цього тільки радіти — і ми плужани приєднуємось до цієї „радості“. Нащо, справді, полемізувати з Донцовим, то — що, коли В. Коряк ближче?

Книгочий

Будинок літератури вже маємо

Здавалося, в Харкові найтяжча робота — знайти будинок, відремонтувати та до клубу приспособити. Аж на далі вийшло навпаки. Правда, таки довгенько, нівроку йому, цей будинок ремонтувався, та зате в чим гордитися. По вул. Каплунівській № 4 нарешті таки маємо будинок ім. Блакитного. Оздоблений фресками, гарно розмальований, за проєктами худ. Страхова, прекрасно омебльований, з великою залю на 400 осіб, з кімнатами для читальні, праці — спочинку — це великої ціни подарунок, зроблений Радянським Урядом письменникам і журналістам м. Харкова. Так говорив і тов. В. Затонський на урочистому відкритті будинка 5 січня. І хоча здавалося, справа така ясна, все ж таки аж цілих трое зібрань довелося витрати на те, щоб домовитися, яка має бути робота в цьому будинку та кого він мусить до себе прийняти і їхній роботі культурній допомогти. Названо будинок „літературним“, а звідси повстають і ті функції, що він має виконувати.

В своєму слові т. В. Затонський висловив надію, що будинок допоможе пролетарському письменникові скорше і краще кваліфікуватися і відбити нове життя, що повно буває в Радянських Республіках. Пролетписьменник не повинен замкнутися в стіни цього будинку, він мусить мати тісний зв'язок з робітництвом, з пролетаріатом, з тими, кого і про кого мусить писати. В цьому дзмі не повинно бути зневіри в діло пролетаріята, не повинно бути розчарованих, таким сюди входу немає, щоб не заражать здорових. Стіни будинку не повинні відокремити письменника від життя. Коли пролетарська література буде творитися тільки в межах цього будинку — краще під стіни його покласти динаміт. Бо життя опитати можна тільки в житті, а не по за ним. Пролетписьменник мусить ніби прожектором освітити робітниче життя, вказати шляхи вперед, а не назад, своєю зброєю — художнім словом допомагати боротися за нові досягнення в культурній діяльності нашого життя. Літературний будинок мусить об'єднати і допомогти пролетписьменникам краще своєю зброєю направляти і досягнути високого рівня. Будинок пролетлітератури — факт нової культури. Він носить ім'я піонера пролетарської літератури і прикладом В. Блакитного мусить піти й той письменник пролетарський, що нині матиме змогу в цьому будинку спочити та набратися нових сил і ще більшої досконалости для боротьби на фронті пролетлітератури.

На цих же зборах було обрано правління клубу в складі 32 тов., переважно за принципом — представники від різних лігорганізацій, діячі мистецтва та журналісти. Головою правління обрано т. Войцехівського, члени президії: Фурер, Хвиля, Христовий, Куліш, Усенко, Пилипенко, Курбас, Таран, О. Вишня і Янова.

Хар. Невіра

КРИТИКА І БІБЛІОГРАФІЯ

ВАСИЛЬ БОБІНСЬКИЙ

(літпортрет)

Василь Бобинський — молодий український поет, більше відомий у Галичині, ніж у нас. Його дотеперішня творчість (три збірки: „У притворі храму“, „Ніч кохання“, „Тайна танцю“) на тлі галицької літературної дійсності визначалась вишуканістю форми, високо — мистецькою обробленістю слова і взагалі досконалою поетичною технікою.

Проте та ідеологічна задуха, що тавром лежить на всій сучасній галицько-українській літературі, позначилася і на творчості В. Бобинського в його перших книжках. Уже самі назви книжок „У притворі храму“, „Ніч кохання“ підготовляють читача до тої містики, інтелігентського мистецтва та еротичних мотивів, що ними пройнято обидві ці збірки.

Поет ще вітає в надхмарних висотах філософування і дивиться на життя очима замкненого в собі інтелігента. Але вже в третій збірці „Тайна танцю“ Бобинський починає непокоїтися за свій шлях:

... Блаукаю ...
Зорі.
Вже в трумні ви.
А в душу лізуть сумніви:
„Грядеші? Камо?“

(„Тайна танцю“)

Це запитання повстає тому, що:
Забарилися десь херувими ті,
Що мали ввести нас у храми воскресні“
(там же)

Таким чином поет приходить до землі, до соціальної дійсності. А соціальна дійсність в катованій Польщею Галичині нам усім добре відома.

„Світла не бачимо, сонця не знаємо, —
Порване прядиво піснї...
На купних цвингарях ями копаємо,
Ями могильної плісні.“

(„Гробкопателі в міртах“)

так недвозначно говорить, В. Бобинський про галицьку дійсність, яка його спонукає кинути чітке й виразне гасло боротьби вже невдягнуте в будь яку словесну заволоку:

„Браття! Покиньте ідолів непрошених!
Браття! В заступи власні повірте!“

Отже Бобинський переломивши в собі естетизм — індивідуаліста, логично прийшов до ідеологічно — виразної прозоро — реалістичної, насиченої соціально поєми „Смерть Франка“ („Червоний шлях“ № 10 1926 р.) Цю поему Бобинський написав у львівській тюрмі, куди його запроторено було як редактора львівської робітничо-селянської газети „Світло“, що чимсь була завинила перед польським урядом.

Поема „Смерть Франка“ вражає своєю монументальною закінченістю. В цій поемі Василь Бобинський досяг найвищої художньої майстерності. Постать каменяря-революціонера виростає перед читачем у весь свій велитенський зріст. Все життя, творчість, боротьба Франка в окремих моментах, деталях вміло схопив Бобинський і прекрасно передав. Здоровий реалізм, архітектурність фрази, строго дотриманий розмір, ритм (особливо в другій частині поеми, що написана терціною) поєднано з прозорою простотою. Поему в другій частині свідомо збудовано за структурою, що нагадує Дантову „Божественну Комедію“. Франко, подібно до Дантового Вергілія входить до аду, що ним було справжнє життя змальоване у його ж таки франкових творах, і бачить там зчорнілі гурти робітників, що рубали скелясту стіну тьми:

„Хиталися хребти, зігнуті в лук,
Пучнявіли і напинались м'язи,
Могутньо двигались підойми рук
І розмахом гатили раз від разу...“

В цих скалорубах Франко пізнає своїх братів соціальних — виснажених робітників, бездомних дітей, покривджених жінок, що капіталові віддають свій піт і кров. Приведнавшись до їхнього гурту Франко бере молот і разом з ними трощить прокляту стіну аж до останньої знемоги.

Проста, але оригінальна будова, спричиняється до того, що досить великий розмір поеми а ніяк не послаблює уваги читача.

В кінці поема досягає високого емоційного напруження. Для Бобинського цей твір є переломним етапом у його творчості.

Загалом треба визнати, що поема „Смерть Франка“ цінна вкладка в українську революційну літературу. В особі ж поета Бобинського ми маємо талановитого митця, що твердо стає на революційний шлях.

Ант. Шмигельський

БІБЛІОГРАФІЯ

Івченко М. Порваною дорогою. Оповідання. В-во „Маса“ Київ. 1927. Стор. 96. Ц. 55 коп.

Візьміть кінцівки трьох оповідань, уміщених в оцій книжечці—і вам стане ясна і ідеологічна постать автора і його літературна манера:

1) Стара селянка Вівдя вертає з останньої своєї подорожі до міста, подорожі невдалої, бо дочка Вівдіна, артистка, не може дати їй притулок на старість і от —

— „Що - далі степ стояв перед нею ширше. Незабаром виріс перед очима хрест. І коли Вівдя поглянула на нього, — хрест злився з самітними купками дерев і танув у сутіні вечора. А Вівді здавалося, що то земля стоїть розіп'ята, і хтось підперезав їй руки подертим рушником. Проте йти в м'якім поросі дороги було легко і мило“.

(Оп. Порваною дорогою* ст. 26).

2) Селяни — неможливі будують у лісі собі нову садибу. Ось-ось усміхнеться щастям — покійне „хазяйське“ життя на своїй землі. Тільки дід Кирило попереджає, крикає:

— Зв'язавши щастя треба нести спокуту, як і за гріхи...

І справді: поночі сусіди завидді вбивають неможливого. Над чоловіковим трупом побивається жінка Мокрина. Нарешті:

— „Мокрина підвелась. Їй було дивно. Ліс ніби темний став, як осінньої ночі. Коли Мокрина стала йти, земля під нею немов обривалася і було страшно по ній йти“.

(Оп. „Ранок“ ст. 40).

3) В селянській родині нелад. Один син (автор ніби) пішов у місто „шукати кращої долі“ — і не знайшов, бо „ми вп'ялися в землю. Як берестина на підгір'ю. Та як нас не сіпає, а ми цупко тримаємось“. Це — доля українського селянського інтелігента. Його сестра — дівчина, хоч як не держиться спочатку патріархальних заповітів, кажучи:

— „Треба в роді кріпко жити! Рід — це все. З родом ніколи не загинеш! Рід, братіку, — це сама земля. Вона його благословила і грій його ламати“.

Однак і вона ламає традиції і йде жити з сільським „комісаром“.

Другий син („більшовик“, чи що?), ходить, як лютий звір, не може дати собі ради з землею — і зрештою запалює рідний хутір у запалі пристрасної ненависті.

Стара мама — символ селянської України — кудись уходить з попелища.

— „На золотім тлі вечора мама йшла легкою, молодечою ходою. Швидко вона потонула в тумані. Тоді тумани закружились — поїлися в коштуни й насунули вгору. Мою душу обняла глибока радість“.

Я кажу собі: радість мені сьогодні. Немає в мене більше своєї землі — і вся земля моя... (оп. „Землі дзвонять“ ст. 96).

Отож бачимо перед собою одного з останніх могикан в українській літературі і що до

стилю і що до ідейності — представника романтичного ідеалізму, яким показав себе М. Івченко і в двох попередніх своїх збірках („Шуми весняні“ і „Імлистою рікою“).

Він як герой оповідання „Землі дзвонять“ ідеалізує сільське сумирне (ніби-то!) життя „на лоні природи“. Він, закоханий в „красу“, „шукає виправдання могутньому революційному рухові, що брутально спалив цю „красу“. Він бачить невблаганий розклад українського селянського роду і хоч „хоче прип'ясти дні до приколья й не пустити далі“, не може нічого вд'яти, „бо земля моя очуманіла зірвалася з місця й пустилася гуляти висмаленими пустинями“. Де ж знайти втіху, коли „народ останній вимре на цій землі“? Ця втіха — в смерті...

Радість мені в загибелі і в моментах моєї неповторності — радість у смерті моїй разом з цими рідними“. (Оп. „Землі дзвонять“ ст. 41 — 43).

Але це не конча смерть, за якою вже нічого немає. Ні.

— „Я тихо запитую: невже це справді людові моему вісник смерті. А коли заплачуть очі, бачу: це тихо йде блакитний й, голубиний день“ (ст. 93).

Звідки він прийде? Чому усе ж таки примирюється з руїною сумирного українського життя, чому його „стара мама“ легко ступає у м'якому поросі, „порваної дороги“ в невідому далечінь.

Ось чому —

— „Тільки через звіра чоловік знову стає освічений“ (ст. 92)“.

Учитель Трохенко проповідує: „треба, щоб нічого старого не зоставалося. Щоб людина зовсім була дика й гола... Ось попробуйте, дорогий товаришу, порвати з усім! Тоді знаєте, як то легко стане“.

Резюмуємо: М. Івченко примиряється цією збіркою з руїнисткою ходою революції. Що ж робити, коли воно невблаганно, коли „за шматок щастя, треба спокуту нести“. Але яке то буде „щастя“, він не говорить, він не знає. Перспективи в його „старій мамі“ немає. Так само нема і в нього, кому та мама суворо наказала лишатися тут на попелищі старої України, оплакувати „шуми весняні“.

Отже: одшуміли ці „Шуми весняні“, попливало життя „Імлистою рікою“, блукають розгублені селянські інтелігенти „Порваною дорогою“, мріють про голубиний день (чи, за М. Хвильовим — „синю далечінь“) — і ніяк це не попадуть у ногу з сучасним життям, не пізнають бадьорого будівничого патосу революційного сьогодні.

С. Пилипенко

Поліщук В. Бездрик Кумедрик та комашка горушашка. ДВУ. 15 стор. Ціна 1 карб. 1927.

Питання про дитячу казку багато дискусувалося, в дискусіях цих були прибічники й того крайнього погляду, що не можна взагалі дітям ніякої казки, навіть слово „казка“ викинути з ужитку, ні в якому разі не допу-

скати в літературних творах для дітей, щоб розмовляли реї, тварини і взагалі не люди.

Тепер очевидно поворот маємо в бік можливості й казку використовувати як художню форму для дітей. Дещо вже й на книжковому ринкові з'явилося. Є відомості, що дещо й пишеться.

До досить вдалих спроб в цьому напрямі належить, на нашу думку, казка Вал. Поліщука „Бездрик Кумердик та комашка горупашка“, видана на декілька фара. Темою взято тут взаємну допомогу і користь спільного життя. Розвинуто цю тему на пригодах бездрика (у нас діти частіше звуть цю червононьку комашку „сонечком“), гібір для головного героя автор зробив вдало (бездрика врятовує від смерти комаха, далі комасі віддачує тим же бездрик, потім бездрик переносить (як аероплан) комаху до дому, розповідається, як живуть комахи в своєму комашнику, як спільно працюють, згадано навіть і про корів комашиних — тлю). Кінчається казка суперечками на зборах бездриків з приводу пропозиції бездрика — героя завести і в себе комунальний лад.

Подано це все досить легким віршом (не „верлібром“ Поліщуківським). Є гарні місця, які дітям дадуть справжню насолоду. Взагалі ж уся віршована казочка читатиметься чи слухатиметься (скорше останнє, бо призначено її для дітей наймолодшого віку) з охотою. Познайомить вона дітей в живій і приступній формі з життям комашок, жуків, гусені, бездриків то що. Оздоблено казку прекрасними малюнками художника Падалки, що ще більшу її надає цінність.

До хиб треба віднести: казку трохи розтягнуто, не зовсім удалий кінець (штучністю одгонити). Не слід авторіві в дитячій книжці вживати таких форм, як „твої“ замість „твої“, „бабка“ замість „метелик“ „в напрямку до — домочку“, таких збігів, як „мов в домах“ не треба було б припускати, так само й „сила басиста“ (про гусін), бо це може викликати в дитини питання, що ж це за сила. Також треба визначити основну хибу останніх видань дитячих ДВУ — книжка все ж дорожувата.

Взагалі ж появу книжки вітаємо.

А. Панів

Ельберт Яхида. Спов. ДВУ. 1926. 30 стор. Ціна — 17 коп.

Про життя дитячих будинків після революційного часу єсть у нас вже немало оповідань. Правда, для таких оповідань вже виробився певний шаблон, за яким майже всі одноманітно будують свої твори. Скрізь маємо спершу безпритульного, далі — він попадає в дитбудинок, утікає звідти, знову бачимо на вулиці в своїй компанії і таки зрештою — десь зачинається і виходить на новий, кращий шлях.

Тому з особливою увагою треба відмітити оповідання Н. Ельберт, що порушила цей шаблон і вдало вибрала для свого твору інший шлях. В її оповіданні немає дитячого будинку нового, а відбито життя старого приюту саме напередодні революції. Читач мов

живих бачить вихователюк і завідувачу, що не соромилися їсти разом з дітьми значно кращий обід, в той час, як діти — їли одноманітну, щодня однакову кашу.

В Москві починається революція, а в будинку, про якого забули, бо до речі, він був приватним, почався голод. Тоді одна дівчинка, що від своїх рідних чула про більшовиків і Леніна — йде добувати харчів. Попадає в Кремль, її направляють до сестри тов. Леніна, а та — дає розпорядження відвезти до приюту продуктів.

Далі авторка гарно показала відношення персоналу приюта до нової влади, різні видумки з законом божим, (закривають молитовники зверху граматами і т. ін).

Одного дня все це розкривається, старий персонал звільняють і в дитячому будинкові починається нове життя, таке несхоже на колишнє — приютське.

В опції вдало показаній різниці між старим приютом і новим радянським дитячим будинком — вся соль оповідання і все його позитивне значіння.

Мих. Биковець

Замойський П. Лист до Ілліча. Переклад з рос. мови ДВУ. 1926 19 стор., ціна 12 коп.

Художньої прози, звязаної з іменем та діяльністю т. Леніна у нас на жаль мало (говоримо про літературу українською мовою). В той же час постать Леніна остільки близька і зрозуміла для молодого читача, що нашим письменникам слід було — б на цю прогалину звернути особливу увагу і розвинути творчість якраз на теми, звязані з В. Леніним. Маленьке оповідання П. Замойського — є переклад з російської мови, малюється в ньому проста подія: хлопець Мишко втратив батька на війні і на початку революції залишився найстаршим в сім'ї. Він тепер хазяїн і мусять доходити сам до всякого діла. Ходить він і на збори сільради і там дізнається про Леніна, що найбільше дбає про бідних. Великі злидні захвачують всю с.м'ю і Мишко не знаходить другого виходу, як написати далекому Леніну докладного листа про всі не порядки на селі та як йому важко господарювати — йому 12-ти літньому хлопцеві. Мишко запрохує дядька Левіна приїхати до них на село і обіцяє підводою привезти до родини.

Мишко не знає адреси і пише просто: у Москву. Леніну.

Минає кілька часу і Мишка кось кличуть до сільради. Там дізнається він, що дядько Ленін листа його одержав і дав розпорядження повітовому Виконкомові звернути увагу на життя сім'ї Мишкової.

Ця подія справляє на Мишка величезний вплив. Уважливе відношення т. Леніна викликає у хлопця палку любов і готівність віддати все за того Леніна, що так піклується про бідних.

„Та що життя. Хоч би їх десять було — всі віддасть“ так закінчує автор своє оповідання, що написано просто, надзвичайно тепло і в той же час жваво.

Мих. Марусик

ЩО БУДЕ ЧИТАТИ ЗАВТРА НАШ ЧИТАЧ?¹⁾

З дитячої та юнацької літератури ДВУ

- Бабенко — В тумані минулого — повість із скитського життя 5 др. арк.
 Збарська — Суворе життя — опов. 3 арк.
 Сосюра В. — Юнь — зб. поезій 2 др. арк.
 Любченко А. Р. — Дні юности — зб. опов. 1 др. арк.
 Трублаїні — Закордонна молодь — збір-ка. 4 др. арк.
 Усенко — Білокриницький — Хрестоматія з юнацьк руху. 7 др. арк.
 Олесь О. — Солом'яний бичок — казка для молод. діт. (ілюстр.).
 Баско — На зміну — дит. п'єса.
 Полуботко — З Тарасового дитинства — дит. п'єса.
 Гжицький В. — Вибух — п'єса для дітей стар. віку.
 Сервантес — Дон-Кіхот — 25 др. арк.,
 Сінклер А. п. — Герої капіталу — роман.
 Бляхін — Діти червоної землі — повість, 5 др. арк.
 Гумилевський — Гробовище мамонтів — оповід. 2 др. арк.
 Новиков-Прибой — Серед трясовини — опов. 1 1/2 дрк. арк.
 Коцюбинський М. — Вибрані твори — 12 др. арк.
 Короленко В. — Вибрані твори — 12 арк.
 Стефаник В. — Вибрані твори — 4 арк.
 Винниченко В. — Вибрані твори 10 др. арк.
 Алампієв П. — Як діти бога шукали — 1 1/2 др. арк.

¹⁾ В цьому розділі редакція даватиме час-од-часу коротенькі відомості за ті книжки, що закінчуються друком по різних видавництвах і скоро будуть в продажу по книгарнях.

З художньої й критичної літератури ДВУ

- Стефаник В. — Клеючі листки — 11 вид. на 12 др. арк.
 Нечуй-Левицький — Твори т. II, т. III по 15 др. арк.
 Глібов Л. — Твори т. I — 20 др. арк.
 Глібов Л. Байки — 10 др. арк.
 Федькович — Твори — 18 др. арк.
 Лондон Дж. — До Адама — пов. 5 арк.
 Ромен-Ролан — 14 липня — ром. 4 др. арк.
 Сінклер А. п. — Самуоль — шукач — 7 др. арк.
 П'єр Амп — Люди — опов. 5 др. арк.
 Головка Ан. — Бур'ян — повість, 1¹¹ др.
 Тичина П. — Избр. стихотворення (пер. на рос. мову), 5 др. арк.
 Бедзик М. — Хто кого? — п'єса, 2 др. арк.
 Музичка — Розвідка про Ів. Франка — 10 др. арк.
 Поліщук В. — Пульс епохи — 8 др. арк.

Накладом коопер. вид-ва „Рух“

- Франко Ів. — Твори т. VII (Сатири й казки).
 Франко Ів. — Твори т. VIII (Оповідання).
 Франко Ів. — Твори т. ХА — Для домашнього вогнища.
 Франко Ів. — Як пан собі шукав?
 Чернявський М. — Твори т. I.
 Карпенко-Карий — Суєта. П'єса на 4 дії.
 Гоголь-Старицький-Гак — Сорочинський ярмарок — комедія.
 Шамрай А. — Історія української літератури (попул. куре).
 Сулима М. — Історія походження укр. мови (кор. нарис).

КНИЖКИ, НАДІСЛАНІ НА РЕЦЕНЗІЮ

Видання Книгоспілки

- Іван Франко — Збірник. За загальною редакцією І. Лакізи, П. Филиповича, П. Ки-яниці. 355 стор. 4 крб.
 Вільє Де-Ліль Адан — Королева. Ізабо. Пер. Венгерово. 44 стор. 15 коп.
 Джек Лондон — Мапуїв будинок. Пер. Попова. 108 стор. 30 коп.
 В. Джаскобс — Сновидець. Пер. Тенети. 55 стр. 20 коп.
 Ж. Дюамель — Бенгальський зяблик. Пер. Раставицького. 63 стор. 20 коп.
 В. Винниченко — Гворя. Том I, част. стр. 90 коп.
 В. Винниченко — Твори Том I, част. 2.
 В. Винниченко — Твори. Том 16. Чес-ність з собою. Роман 270 стр. 1 крб. 10 коп.
 П. Демуцький — Українські народні пісні. Вип. I. 10 пісень. 30 коп.
 П. Демуцький — Українські народні пісні. Вип. 2. 10 пісень. 30 коп.

Видання коопер. видавн. РУХ

- Б. Грінченко — Твори. Том 1. Опові-дання. За ред. М. Грінченкової з передмовою С. Ерремова. 294 стр. 1 крб.
 Матвієнко — Овчаренко — Мури-нць — Степовий — Опекуліся. Комедія на 3 дії. 50 стр. 30 коп.
 Могем та Колтон — Седі (Злива). П'єса 104 стр. 10 коп.
 Кочерга Ів. — Фея гіркого миндалю. Комедія на 4 дії. 40 коп.

Видавництво „Сяйво“ (Київ)

- Т. Шевченко — Кобзар, з вступ. ст. Ан. Лебеда. 263 стр. 80 коп.
 Ор. Левицький — Ганна Монтовт. З перед. Ан. Ніковського. 119 стр. 65 коп.
 Ів. Нечуй-Левицький — Бурлачка. Повість. 1 крб. 20 коп.

ХРОНІКА

В ЦК ПЛУГА

На засіданні ЦК 6 січня було розглянено заяви кількох товаришів про прийом їх до спілки. Зараховано студійцями **В. Куриленка**, (з Прилуччини), **Тернину В.** (Харків), **Ящука** (з Поділля), прийнято до Пуга **Ляшенка** (Київ), кероменованого Спілкою письменників Західної України.

Для участі в засіданнях комісії дитячої книги при ДЗУ виділено постійним представником тов. **Биковця**. Доручено тов. Панову скласти з ДЗУ умову на видання альманаху Пуга № 3, який уже пішов до друку.

6 січня розпочався пленум ЦК Пуга. На пленум прибули члени ЦК: **Алешко В.** (Суми), **Ведмицький Ол.** (Прилуки), **Жилко Юр.** (Полтава), **Лебідь**, **Крашаниця** і **Ткачук** (Дніпропетровське) та решта членів ЦК — харків'ян. Крім того в пленумі взяли участь представники філій та літгуртків: з Лубен — тов. **Ковальчук** і з Одеси — тов. **Запорожець**.

Пізніше прибув з Києва член ЦК Пуга **Ів. Шевченко**.

На засіданнях пленума були представники **Вапліте**, **Оргбюро** по скликанню Всеукраїнського з'їзду пролетарських письменників (**Микитенко**, **Доленго**, **Гаско** і ін.), **Молодняка**, персонально запрохані т. т.: **В. Коряк** та **Ан. Машкин**, представник відділу друку ЦК

КП(б)У тов. **Фурер**, члени літгуртків м. Харкова, члени спілки Пуг та студії.

Перше засідання пленума відбулося в помешканні редакції „Плужанина“ а другого дня в помешканні літклубу ім. **Блакитного**. Пленум докладно обговорив усі питання, що стояли на порядку денному (див. далі резолюції пленума), намітив порядок денний 4-го з'їзду Пуга. Цей з'їзд вирішено перевести урочисто, бо на цей день як раз припадає 4 річний ювілей спілки. Попередній програм з'їзду такий: 1) Доповід про 5 річну роботу Пуга, 2) біологічні основи мистецького хисту, 3) методика письменницької самоосвіти, 4) марксизм і формалізм, 5) доповідь редакції журналу „Плужанин“, 7) доповідь Укрголовліту, 8) доповідь Центрального Бюро секції робітників друку профспілки **Робос**, 9) інформаційні доповіді видавництва (ДЗУ, Книгоспілка, **Рух** і т. п.), 10) вибори ЦК, ревізкомісії, редколегії „Плужанина“, 11) біжучі справи.

9 січня пленум закінчив свою роботу. Члени пленума взяли участь в загальних зборах членів місцькому письменників м. Харкова, в нараді при літклубі ім. **Блакитного** в справі накреслення плану та завдань роботи цього клубу.

РЕЗОЛЮЦІЇ ПЛЕНУМА ЦК ПЛУГА

(7 — 9 - I 27 р.)

1. Про взаємини Пуга з іншими літорганізаціями

(доп. т. **Пилипенка**)

1. Пленум констатує, що за минулий період Бюро Пуга не відступало від загальної партійної директиви що до селянських письменницьких організацій, а саме: „поволі переводити молоді кадри селянських письменників на шлях пролетарської ідеології, проте ні в якому разі не збавляючи в їх творчості селянських літературно-мистецьких образів, що конечну передумову впливу на селян“ (§ 9 резолюції ЦКРКП про політику партії в галузі художньої літератури). Ця функція мусить лишатися в Плугі й надалі і цим визначаються взаємини Пуга з іншими організаціями.

2. Пленум відзначає, що Бюро Пуга вчасно й підставно сигналізувало небезпеку, яка крилася в перших виступах ідеологів **Вапліте** і яка остаточно виявилась в останньому стані літдискусії, коли в ній взяли участь відповідальні політичні керівники. Пленум Пуга вважає, що листом про визнання своїх помилок після того, як ці помилки були засуджені постановами вищих директив-

них органів, члени **Вапліте** не повинні обмежитись. Боротьба на ідеологічному фронті вимагає від них активних виступів проти ворогів пролетлітератури. До цього Пуг не може уважати **Вапліте** за справжню пролетарську організацію. і цим визначаються надалі відношення Пуга до **Вапліте**.

3. Пленум водночас похваляє кампанію за створення нової пролетарської організації типу **Гарту**, що мусить колись завоювати собі гегемонію на літфронті, — кампанію, що в ній найактивнішу участь узяло Бюро Пуга. Тісний зв'язок з новоутвореною пролеторганізацією аж до федерування з нею — завдання майбутніх днів. Використання спільного (добровільного) членства, згідно статута Пуга, як способу забезпечення пролетарського впливу в Плугі з одного боку і як способу передивання спролетаризованого елемента з Пуга в пролетарську організацію — з другого боку, мусить бути негайно використаний.

4) Пленум Пуга вітає утворення групи **Молодняк** і доручає Бюрові налагодити нормальні взаємини з нею шляхом федерування в єдиній з пролетарською спілкою федерації — блокові, що має виступати єдиним революційним фронтом в ідеологічній боротьбі на Україні.

5. Пленум вважає недоцільним і шкідливим утворення інших організацій (типу Київського „Марсу“), убачаючи в них вапльовсько-ланкістські ухили від справжньої пролетарської лінії.

6. Після достатнього укріплення пролетарської лігорганізації на Україні, дальшим організаційним етапом Пленум Плуга вважає створення Всеукраїнської федерації радянських письменників із завданнями, подібними до аналогічної асоціації в Росії. Конкретизація цього завдання можлива лише при наявності міцного і здорового пролетарського ядра.

2. План святкування 5-річного ювілею Плуга

(доп. тов. Турана)

ЦК Плуга вважає за потрібне відзначити 3 квітня 27 р. 5 річний ювілей спілки і доручає Бюро ЦК обрати спеціальну комісію, якій перевести технічну підготовку ювілею так в центрі, як і на місцях.

3. План роботи Плуга до 4-го Всеукр. з'їзду

(доп. тов. Кириленка)

1. Для впорядкування особистого складу Плуга, для виявлення активності окремих плужан — Пленум доручає ЦК до 4-го З'їзду провести перереєстрацію членів Плуга.

2. Завести річну звітність літроботи кожного плужанина анкетним способом.

3. Попередній поділ Плуга на філії скасувати. Там же, де є не менше трьох плужан, утворюється літ. група Плуга, яка має право рекомендувати до вступу в члени Плуга, мати при собі студію і в своїй роботі підлягає керівництву ЦК.

4. Пленум вважає необхідним і надалі тримати зв'язок з літгуртками лише в формі літературного шефства, не надаючи їм (гурткам) марки Плуга.

5. Пленум ухвалює роботу центральної літер. студії і вважає необхідним і надалі поглиблювати виховавчу роботу в студіях, звертаючи головну увагу на поширення теоретичних знань студійців.

Крім студій при групах Плуга — кожний член Плуга, що одірваний від групи, має право утворювати біля себе невеличкі літстудії.

6. Пленум пропонує ЦК і надалі тримати найтісніший зв'язок з позаукраїнськими співгучними пролетарськими і революційно-селянськими лігорганізаціями (РСФРР, Білорусь, Закавказзя і т. д.) обмінюючись з ними досвідом роботи.

7. Пленум доручає провести підготовчу роботу по організації курортно-санаторного лікування для плужан, особливу увагу звернувши на периферію.

8. Пленум доручає ЦК подбати про командировання плужан в екскурсії як по СРСР та УСРР, так і за кордон.

9. Пленум ухвалює роботу ЦК по висуванню окремих плужан, сприяючи переїзду їхньому на роботу до Харкова, і пропонує надалі допомагати товаришам, що бажають кваліфікуватися на літ. роботі.

4. Відчит редакції журн. „Плужанин“

(доп. т. Биковця)

Пленум відмічає значну роботу, пророблену журналом за минулий час і ухвалює надалі:

1. Журнал реорганізувати в літературно-художній і критичний популярний двохижневик, збільшивши в ньому увагу на розділи художній, критичний та теоретичний і підвищивши загальний рівень матеріалу в журналі.

Так само Пленум вважає за доцільне введення в журналі нового розділу „Література і школа“, до участі в якому редакції притягти кращі теоретично-практичні сили.

2. Пленум доручає Бюро ЦК вжити заходів до акуратного виходу чергових чисел журналу.

3. Редакція має притягти до участі в усіх розділах журналу позаплужанські кваліфіковані сили, які співчувають завданням спілки.

4. Журналу надалі вести лінію на спільний фронт з іншими співзвучними організаціями.

5. Редакції систематично переводити активізацію роботи плужан в першу чергу на периферію шляхом притягнення їх до ближчої участі в журналі.

6. Редакції перевести низку конкурсів на художні твори для журналу.

5. Інформація про УТОДІК

(доп. тов. Туркельтауба)

Заслухавши доповідь УТОДІК'а, Пленум бере її до відома і доручає Бюро встановити тісний зв'язок із цим товариством, зокрема в справі втягнення в УТОДІК сільських драматургів і забезпечення їх правового й матеріального стану, і підтримати заходи УТОДІК'а в справі утворення літфонда на Україні.

6. Про коопер. вид - во „Плужанин“

(доп. тов. Панова)

1. Інформаційну доповідь вид - ва „Плужанин“ Пленум Плуга бере до відома і, вважаючи на співзвучну завданням спілки мету цього вид - ва, рекомендує всім членам спілки вступити персонально в склад пайщиків вид - ва.

2. Водночас пленум вважає за доцільне всій спілці як окремій юридичній особі також вступити пайщиком у вид - во, передавши як пай — нерухоме майно спілки. Справу про це поставити на 4-му з'їзді Плуга.

ПО УКРАЇНІ

◆ **Новий Харківський міськом письменників.** 8-го січня в Літбудинку ім. Блакитного відбулися загальні збори колективу міському письменників м. Харкова. Обрано новий міськом у складі т.т. Іванова, Панова, Масенка, Юрезанського, Любченка і ревізійну комісію з т.т. Гака, Донченка і Шмигельського.

◆ **Авторський гонорар за кіно-сценарій** 8-го січня в Політосвіті НКО відбулася нарада в справі авторського гонорару за кіно-сценарій. На засіданні розглянено поданий від Утодіка проект постанови. Докладно обмірковуючи це питання, ухвалено постанову про потребу стягати авторський гонорар з кіно-театрів по 1% зі збору. Відмінно від нинішнього закону РСФРР, ухвалений на нараді проект постанови передбачає охорону інтересів не тільки кіно-сценаристів, а й тих авторів, що в них дещо береться для кіно-сценарія. У тій самій постанові визначено й оплату авторським гонораром кіно-музики.

◆ **Літературний фонд.** 8-го січня на загальному зібранні міському письменників за доповіддю проф. І. С. Туркельтауба ухвалено резолюцію про потребу як найшвидше закласти на Україні „Літературний фонд“ допомоги письменникам.

◆ **В комісії дитячої літератури при ДВУ.** На засіданні комісії визначено було склад: представники: Книгоспівки, Плуга, Вапліте, „Укр. Робітник“, персонально: проф. Рітер, Білецький, Плевако, т.т.: Попов, Куліш, Мартинова.

З доручення комісії т.т. Плевако, Білецький і Мартинова склали конкретні плани дитячої літератури, оригінальної, перекладів з рос. і чужих мов та дошкільної. Комісія визнала за доцільне поповнити план літератури оригінальної укр. мовою нозими творами, для чого звернутися до Плуга і Вапліте з відпов. пропозицією.

В плані перекладів з чужих мов внесено літературу за розділами: героїчна, сатира, авантури, дитяче життя, крім того твори Д. Лондона.

В плані літератури оригінальної (проф. Плевако) значиться книжки на теми: мандрівки, технічні, тематичні збірки, вибрані твори українських класиків та оригін. худ. твори суч. письменників.

Комісія ухвалила скласти каталог дитячої літератури, що зараз єсть на книжковому ринку і видавши розіслати по школах та бібліотеках для відому. Каталог має вийти до початку наступного шкільного року. В комісії від Плуга входить тов. Биковець М.

◆ **Група письменників м. Харкова** утворила кооперативне об'єднання для збудування будинку письменників. Його розраховано на 50 кв. по 3—4 кімнати. Комісія по збудуванню вже розробила план, в згоді з яким будинком матиме 5 поверхів. Заяв на квартирі вже подано більш, ніж будинок їх матиме. Вартість його розраховано в 570 тис. крб.

Смерть сучасника М. Гоголя

1-го грудня в Полтаві помер П. Іванов — колишній кріпак батьків М. В. Гоголя, що їздив на похорон М. Гоголя в Москву з сестрою М. В. — Ганною Васильовною. В. с. Янов-

щину Іванов попав 10-літнім хлопцем, а після смерті М. Гоголя — жив увесь час в Полтаві в хаті сестри письменника. Іванов багато розповідав цікавого про тогочасні порядки, побут в родині Гоголів, любовь батька Гоголевого до української музики, співів і т. п.

◆ **Київський міськом письменників.** 4 січня в Києві відбулися заг. збори письменників, що заслухали звіт правління та обрали нове в складі т.т. Тенети, Бузька, Брасюка, Турганової, Кіппіса, Терещенка і Довганя.

◆ **ВУФКУ** прийняло до виробу нові сценарії: **Залізна баба** — дитячий сценарій С. Васильченка, **Цемент** — сц. Д. Маріяна за романом Ф. Гладкова, **10 000** — сцен. Бузька, **Уклон** — сц. Фартучного, **Полудра** — сц. Гліба Затворницького з життя комуни за північним бігуном. Таа само ВУФКУ вирішило випустити низку кіно-хроніки в галузі сільського господарства, техніки (Донбас, шахти Горіловка, Власівка, Рудченки).

(За браком місця хроніку СРСР і закордонну дано буде в № 3 — Ред.).

ПОЧТОВА СКРИНЬКА

ВІДПОВІДІ РЕДАКЦІЇ

Чумакові М. Ф. (Павлоград). Ви пишете:

„Люблю я клекіт шкільний,
Де всі граніт гризуть,
Де наче в кузні спільній
Тут ковалів кують.
Удар тут за ударом,
Аж молоти гудуть
Й де далі з більшим жаром
Братва граніт гризуть“.

Можна так ще декілька рядків „гризти граніт“, але поезії з цього не вийде. Невже у вас слів не вистає, що ви повторюєте одне й теж? Для поета це не годиться. Потім „гризучи науку“ не завадить і мову знати, а то у вас „братва гризуть“. Та й про значіння того, що пишете, думайте (ковалів не кують). „Минають дні, за ними ночі“ — у Шевченка Тараса було краще, то й не варто його повторювати.

Гарназі. (с. Ново-Добрянка). „Микола — червоноармієць“ не піде.

Бевзові А. (с. Метанівка), **Сусідченкові** (Гадяч), **Суменкові** (Ялтушків), **Білашу** (Глобино), **Кривченкові** (Комарівка), **Бойкові** (Н. Зябля) **Коваленкові** (Вільшана), **Маленкові** (Попівка), **Паримуді** (с. Кримка), **Шевцеві** (Монастирище) — відповіді дано листами.

Мірному (м. Лебедин) Чому ви свій вірш назвали „Нове Село“ — невідомо. Пишете ви про те село як Шевченко й до Шевченка писали, тільки гірше. Перечислюєте просто, що в тому селі (та і в кожному) є:

Нав річкою баби стоять
Білизну перуть
Та гуртами утки й гуси
По річці плывуть і т. д.

Не піде. Більш працюйте, читайте гарних поетів — ото вам будуть найкращі екавіки.

Вдовенкові А (Олександрівка на Черкащині), **Курсі С. І.** (с. Чернеча Слобода), **Ю-**

нові Д. (Золочів), **Поліщукові Ів.** (с. Петрівське) — надіслані вірші не підуть.

П. Барвінкові Нарис „Коваль“ у журналі не піде. Надумана й нежива постать робітника, немає ніякої дії. Подайте вашу адресу для листування.

Борисовичу Ю. (м. Бар, Могилівщина). Надіслані вірші не підуть. Ви взяли дуже шаблонні й загальні теми. Не можна писати про революцію загальними, затертими фразами, як от:

„Прокиньтесь пригноблені тяжкою мукою
Знедолені люди з усіх всіх країв,
Візьміть зброю в руки і з дзвінкою піснею
Ідіть всі війною на всесвітніх катів...“

А в вас усі вірші повторюють одні чотири рядки. Слаба й техніка вірша: рими „щастя-нещастя“, „панує-лютує“ „драми-рами“ і т. д. Треба краще і мову знати „війною“, „алість“, „вічної темряви“ і т. д. — не по-українськи.

С. Вірченковій. (Зіньків) „Життя сількора“ не піде. Розтягнуте, надто вже солодке й неправдиве, а сюжетом шаблонне. „Пісня про непа“ не годиться своїм змістом. „Опозиція“ — проза, хоч коротенькими рядками. Інші вірші нічого оригінального не дають і слабкі технічно. Деякі натяки на художність губляться в морі слів. Пишіть менше та краще.

М. Марині. Вірш „Мати в домовині“ надто вже штучний і незрозумілий. А отакі місця як:

„Поживає бацілам нова
У коловертуні природнім
Потоп і рай —
Адам і Ной змішались...
Лиш крики покоління стопережитих
Горіли в пеклі й
У раю втішались“

просто нас дивують. Що воно й до чого і чого ви про пекло й рай заговорили? Не піде.

ЗМІСТ № 2: Привіт Всеукр. з'їздові пролетарським (1). **В. Алешко** — На „різдвяну тему“ — оповід. (2 — 5). **В. Реймонт** — Осінньої ночі — оповід. (5 — 10). **Антоша Ко** — Комбінація — оповід. (10 — 14). Поезії: **М. Ковальчука**, **Ів. Шевченка**, **В. Бобинського**, **Дм. Загула** (14 — 15). **Т. Степовий** — Фрейдизм і містечество (16 — 19). **М. Биковець** — Літгурток, його завдання та робота (20 — 22). **Ан. Панів** — Ланкова робота в літгуртках (22 — 25). **Книгочий** — Новий революційний союз (24). **Хар. Невіра** — Будинок літератури вже маємо (24). **Ан. Шмигельський** — В. Бобинський — літпортрет (5). **Рецензії Хроніка:** В ЦК Пуга, резолюції пленума ЦК Пуга, по Україні, В СРСР (29 — 32). **Почтова скринька** (31).

Ілюстрації: На обкладинці — В. Бобинський, в тексті: малюнки Т. Шевченка (9, 19), збори літстудії ЦК Пуга (13), Ів. Шевченко (15), Сучасник Гоголя — Іванов (30).

Видав: ЦК Пуга

Редагує: Редколегія

Відповідальний редактор С. Пилипенко

Укрголовіт № 146. 1927. Перша друкарня ДВУ ім. Г. І. Петровського. Зам. № 692. Тир. 1500.

56201

Адчынена падпіска на 1927 г. на беларускую часопісь

ЛІТАРАТУРЫ, ПОЛІТЫКІ,
ЭКОНОМІКІ, ГІСТОРЫІ.

„ПОЛЫМЯ“

(Шосты год выдання)

ПАД РЕДАКЦЫЯЙ: З. Жылуновіча, М. Зарэцкага, і Я. Лімановскага

У часопісі прымаюць удзел самыя выдатныя беларускія літаратурныя і навуковыя сілы

ЧАСОПІСЬ „ПОЛЫМЯ“

выходзіць раз у павтара месяца (8 кніжак на год)
разьмерам кожны нумар 12 друкаваных аркушав.

Гадавыя падпішчыкі на 1927 г. атрымаюць у дадатак па дзеве кніжкі твораў па выбару наст. пісьменьнікаў: Янкі Купалы, Якуба Коласа, Цішкі Гартнага, Зьм. Бядулі, Міхаса Чарота, М. Зарэцкага, Кузьмы Чорнага, Ул. Дубові, Янкі Немак-скага, Анатолія Вольнага, Максіма Гарэцкага, Крапівы, П. Труса; па выбару адзін з двух портретаў у 9-ці фарбах — старшыні ЦВК СССР і БССР т. Чарвякова А. ці старшыні Совнаркому БССР т. Адамовіча Я. Падгадавыя падпішчыкі атрымаюць у дадаток адну кніжку твораў па выбару з памяненых пісьменьнікаў.

Пры гадавой падпісцы на часопісь падпішчыкі зразу атрымваюць па адной кніжцы разам з атрыманьнем першага нумару „Полымя“, на 1927 г.

ПАДПІСНАЯ ЦАНА

На год 10 руб. — коп.

На 6 месяцаў 5 руб. — коп.

На 3 месяцы 2 руб. 50 коп.

Асобны нумар каштуе 1 руб. 50 коп.

ПАДПІСКА ПРЫМАЕЦЦА:

у редакцыі часоп. „Полымя“ (Менск, Савецкая 63); у кнігарні Бел. Дзярж. Выда-
вецтва № 1 (Менск, Ленінская 19); ва ўсіх акруговых аддзяленьнях Бел. Дзярж.
Выдавецтва і в конторы падпіскі на газеты „Правда“ і „Известия“ (Менск, Савецкая 61)

1927 ПРИЙМАЕТСЯ ПЕРЕДПЛАТУ НА ЩОТИЖ-1927 НЕВИЙ ЖУРНАЛ

„СЛУЖБОВЕЦЬ“

Орган Центрального Правління та Харківської Окрфілії Спільки Радторгслужбовців

„Службовець“ всебічно обслуговує
спількові організації, вміщаючи провідні
статті на політичні й професійні теми
й висвітлюючи життя спільки й роботу
її організацій.

„Службовець“ боронить інтереси
різних груп спількової маси, викриваючи
всіх ненормальностей в умовах роботи
службовців, в оплаті їхньої праці, в
прийманні на роботу то-що.

„Службовець“ містить художні
твори українських письменників (опо-
відання, нариси, вірші, фейлетони, гу-
морески то-що) й дає сторінку роз-
ваги: ребуси, задачі, загадки, шахи
й дамки.

„Службовець“ дає бібліографічний
матеріал з професійної й художньої
літератури, має спеціальний юридич-
ний відділ.

„СЛУЖБОВЦЯ“ ПОВИНЕН ПЕРЕДПЛАТИТИ КОЖНИЙ ОСЕ-
РЕДОК, КОЖНИЙ ЧЛЕН НАШОЇ СПІЛКИ

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ:

На рік — 4 карб.; 6 міс. — 2 карб.; 3 міс. — 1 карб. 10 коп. 1 міс. — 40 коп.
Річну передплату — 4 карб. — можна надсилати й на виплат, а саме: 1 січня —
1 карб., 1 березня — 1 карб., 1 червня — 1 карб., 1 вересня — 1 карб.;
піврічну — 2 карб. — так: 1 січня — 1 карб. і 1 березня 1 карб.
Ціна окремого № 15 коп.

Оголошення приймаються по ціні 200 карб. за сторінку

Адреса редакції й контори: Харків, Палац Праці, кв. 110